

1

אונקלוס

ויקרא א ויקרא

קָרְבָּנֵכֶם: אֲסִיעֶלְהָ קָרְבָּנֹךָ מִן־הַבֶּקֶר זָכָר תָּמִים יִקְרִיבֶנּוּ אֶל־פֶּתַח אֹהֶל

יָת קָרְבָּנֶיךָ: ג אִם עֲלֵתָא קָרְבָּנֶיךָ מִן תּוֹרֵי דְכָר שְׁלָיִם יִקְרַבְנָה פְתָרַע מִשְׁכַּן זְמָנָא

רש"י

לקט בהיר

עולה בשותפות (ח"ס): קרבנכם. מלמד שהיה זבח נדבח לצור (ח"ס), היה עולה קין המזבח (ח"ס) הבאה מן המותרות (בשמות י"ג): (ג) זכר. ולא נקב (ח"ס), כשהוא אומר זכר למעשה שאין ח"ל, זכר ולא עומטוס ואנדרוגינוס (ח"ס - בשמות ח"א): תמים. זלח מוס"א (ח"ס): אל פתח אהל מועד. מעפל בהצטרופים עד העזרה (ח"ס), מהו אומר

לז) מש"כ מנחת נדבה לא זבח רק ביחיד ממש, והלימוד הוא מדהחיל לשון יחיד אדם כי יקריב וסיים בלשון רבים תקריבו, ולאו דוקא שנים אלא הוא הדין עשרה או מאה כל זה נקרא קרבן יחיד בשותפות ומתנה מתיבה זו תקריבו, וכדיבור הסמוך מרבה קרבן לצור שהיה כלל ישראל (רמב"ן): לח) קין היה חלשים יבשים שאוכלים אוחס אחר הסעודה לקינות, כמו כן שוחטים עולות להאכיל למזבח אחר שנקרבו כל החיובים ועדיין לא זבא זמן הקרבת תמיד

של בין הערבים, כדי שלא יעמוד המזבח ריקם, וקונים בהמות אלו מן חלמי שקלים הנותרים אחר שקנו כל הצורך לביח המקדש עד ר"ח ניסן: לט) רצונו לומר זבח, שהרי כתיב כאן זכר וא"כ כבר ידענו שנקבה פסול בעולה בין עולה בקר בין עולה לאן, שהרי כתיב ואם מן האזן בוא"ו ונלמד מחתון מעלין לכל פרטיה, א"כ חלה הקושיא למה אומר זכר למטה בפ' לאן, ודאי שזל לפסול עומטוס וכז' (רא"ם): מ) הכחוז זל למעט אנדרוגינוס שהוא כריי בפני עזמו המעורב בו זכר ונקבה, אבל עומטוס אחר התנה דרך אגב ולא זל עליו הכחוז, שהכל מודים שהוא ספק זכר ספק נקבה, ואי אפשר שהכחוז דיבר מספק כי קמי שמיא גליא (ג"א): מא) כוונת רבינו בזה לשמור שלא תפרש הכחוז זכר תמים שהיא זכרונה תמים וכרי זבא לפסול עומטוס ואנדרוגינוס, אלא הם ז' דברים, והספק נמטע מוזכר דלאן כנ"ל (ג"א), עוד נוכל לומר שזל רש"י לשלול שאין פ"י תמים שאינו חקר אבר שלם הגם שיש בו מוס, לא כן הוא, תמים נקרא רק אם אין בו שום מוס (נח"י), ואע"ג דכתיב גם בפ' אמור (כ"ז י"ט) תמים, כבר חירלו בת"כ שזל להקיש זכרות לתמות שזל לרצון הוא, ואם עלה על המזבח עולה נקבה ירד: מב) ואינו יכול לומר לכהן שיבא ויעלנו מצינו (רא"ם), ומה שאמר עד העזרה פירושו עד מוך

אור החיים

כמהמר התנה (אבות פ"ה) כל המזכה את הרבים אין חטא זל על ידו כי ימחרנו ה' משגיגותיו, והם הדברים הנאמרים כאן אדם דקדק לומר אדם לבן השיבות כחמור בזוכר (ה"ג מ"ה) כי יקריב ואת מי יקריב פירש הכחוז ואמר מכס מן הפחותים שיבנה זכס אשר פשעו זבי ויאמרו לאל סור ממנו ונתרחקו מדביקותו יחצרך את זה יקריב, וזו יקרא קרבן לה' כי יקריב נלר מעטיו קודם לשרשו, ואדם כזה אין לריך להביא לא נדר ולא נדבה, גם אין מניאות להביא לא העאת ולא חבס, על דרך אומרם ז"ל (אבות פ"ה) כל המזכה את הרבים אין חטא זל על ידו ואם אין שוגג אין קרבן, ואחר שגמר אומר מעשה קרבן הכבד והמעולה אמר מן

הכחמה וגוי תקריבו את קרבנכם (ח"ס) דבר זה ישנו זכל אדם כי לא כל ישיגו צהינת רבים הביצ משון: ג. א. עולה קרבנו. קשה למה שינה מצי פרשיות הסדורות אחרי זאת ואם מן הלאן וגוי לעולה, ואם מן העוף עולה, גם כאן היה לו לומר אם מן הבקר עולה וגוי, ויהצטר על פי הסברה שאמרו צהורת כהנים צמה שאמר הכחוז למעלה מה את קרבנכם (ח"ס) מלמד שהיה זבח נדבח לצור עד כאן, לזה אמר סמוך לאומרו קרבנכם אם עולה פירוש דוקא עולה היה שאני מתיר שבזה נדבח לצור ולא שלמים כדתינה (ת"כ ג') שלמים אין צאים נדבח לצור. עיד אם היה אומר הכחוז אם מן הבקר עולה היה נשמע שלא התיר להביא עולה (ח"ס) אלא מן הבקר

אור בהיר

סד) לשון רבים, הגם שהחיל לדבר לשון יחיד. טו) לשון רבים. טז) עולה נדבה לציבור.

יקריב יקרי
שמעון יקר
בחולין ימכ
עולות וחקר
נחערצה בפ
יקרי (ח"ס): יקרי
הרגיל בכל הו
פירושו העור
ה' (רא"ם),
מלשון הקרבי
יקריבו, והר
„בפתח" או
יקריב יקריב,
די לומר יקר
והג"א ועוד,
בראשון אומנו
בהמות ח' יי
בהמה של מו
עמה נשמע
(רא"ם):
מקום, מ"ל
פודים אוחס
בהמות כל א
ממש שיש ו
ולא מן הלו
באומרו ק
הבקר בין ו
שהרי ביאר
שדרשו שס
אמרו חכל
הפסולים
מניין וכי
שהקושה ו

אם זולת קרבנו מן הבקר - קרבן זולת - משמעותי ויקרא

2

ויקריב יתיה קרעוא יתיה קדם י: מועד יקריב אתו לרצנו לפני יהוה:

רש"י

לקט בהיר

יקריב יקריב^מ, אפילו נחטבה עולת ראוון צעולת שמעון יקריב כל א' לשם מי שהוא^מ, וכן עולה בחולין ימכרו החולין לזרכי עולות והרי הן כולן עולות וחקרצ כל אחת לשם מי שהוא^מ, יכול אפילו נחטבה בפסולין^מ או בשאינו מיוג^מ, ת"ל יקריבנו (ה"ס): יקריב אותה. מלמד שכופין אוחו^מ, יכול הרגיל בכל העזרה, וההכרח לזה מדאמר דבר אחד ב' פעמים אל פתח אהל מועד - לפני ה', הלא היינו הך פתח אהל מועד פירוש העזרה גם לפני ה' פירוש העזרה, אלא ודאי הכי פירושא יביאנו אל פתח אהל מועד כדי שהכהן יקריב אותה לפני ה' (רא"ם), ואע"ג דתיכף ומיד דרש רש"י למעט אס נחטבה בפסולים, א"כ הרי לך שאינו מפרשה מלשון הבאה אלא מלשון הקרבת קרבן, יש לומר מדלא אמר הכתוב יביאנו דרשינן לתרווייהו (לבד), והגון לומר שאין צורך לזה מיבט יקריבנו, והראיה שרש"י לא זיין אותה בדיבור המחמיל, כי נשמע יפה מאומרו אל פתח אהל מועד לבד, מדלא אמר "בפתח" או "לפני" פתח אהל מועד (ד"ד), ומאחר שידענו מאומרו אל פתח וכו' שריך הוא לעפל בו א"כ מהו אומר יקריב יקריב, בשלמא בלא זה היינו אומרים שהיבט יקריב אחד בא על זה, ולזה סמכה רש"י קושא' זו כאן: מג) פ"י היה די לומר יקריבנו אל פתח אהל מועד לראונו לפני ה', ולמה אמר יקריב אותה, ב' פעמים הקרבה למה, זו שיטת הרא"ם והג"ה ועוד, ויש מפרשים חולקים על זה (מ"ל - צל"ד ועוד), ומנואר לקמן בס"ד: מו) פ"י בכל עבודה שעושה בראשון אומר אס הוא של ראוון יעלה לראוון ואס הוא של שמעון יעלה לו, וכן צעולה השני: מה) כגון ראוון היו לו ב' בהמות א' נתקדש לעולה וא' חולין ואינו מכירם ילך ויבקש מי שהוא רוצה להקריב עולה ויטול ממנו דמי בהמה א' ויזכה לו בהמה של חולין בכל מקום שהוא, הרי יש כאן עירוב ב' עולות ויעשה כסדר האמור באלו הקודם - וכל זאת שאמרנו עד עתה נשמע מחיבת "יקריב" השני המיומר שהוא ריבוי א"כ פירושו יקריב מכל מקום אפילו נחטב ואינו יודע בעליהם (רא"ם): מו) כגון רובע ועבד וכו': מז) כגון נחטאת באשם בשלמים וכו' יכול שכל אלו נכללים בריבוי של יקריב מכל מקום, ת"ל יקריבנו והיא מיעוט שפירושו יקריבנו דוקא אוחו ולא עם עירובו, אלא ירעו בשדה עד שיפול בהם מוס, ואז פודים אותם וקונים מדמיהם ב' בהמות מהמוצתים והטובים שבהם, כגון א' היה שיה מאה זו והשני ס' זו קונים ב' בהמות כל א' בהמה זו ויפקדו הנעלים מ' זו, וכפוט שאס יש לנו ריבוי ומיעוט אנו נותנים הריבוי על עולה צעולה שהם ממש שוים והמיעוט על הפסולים ועל אינו מינו, שהלא חלוקים צעודהם: מח) פ"י אס נדב להפריש בהמה א' מעדרו

אור החיים

ולא מן הלאן, לזה אמר אס עולה לומר כי מה שמרבה צאומרו קרבנכם הוא פרע העולה בין אס יהיה מן הבקר בין אס יהיה מן הלאן, ואין לטעות צעולת העוף, שהרי ביאר הכתוב ואמר (פסוק י"ד) קרבנו יתירה כמו שדרשו שם למעט לצור מעולה העוף ובהורה כהנים אמרו וזה לשונם עולה מה תלמוד לומר שיכול לא יהיו כל הפסולים אלו נוהגים אלא צעולת נדבה עולה חובב מניין וכו' תלמוד לומר אס עולה עד כאן. נראה שהקושב להס"ם) שהיה לו לומר אס קרבנו עולה.

אור בהיר

והרבו שאס היבט אומר אס קרבנו עולה אז יהיה נשמע שמדייק הכתוב צעולת נדבה שבה משחעי קר'א"ם) דכתיב כי יקריב רשות, ואמר אס עולה פירוש כל עולה שצעולם בין של חובב בין של נדבה. והראצ"ד ז"ל פירש שהיבט עולה מיותרת שהיה לו לסמוך על זכרונה לצסוף, והוא דוחק: קר'בנו. צתורה כהנים דרשו"י) שבה לרבות שלמים שיבנס בכל הפסולים הרשומים. ואין לומר שנמעטם בא הכתוב ולומר קרבנו

פח) שאין לומר מה ת"ל כפשוטו, שהרי צריך לגופו לידע באלוה קרבן מדבר. (סב) שמן הפתח אנו מדיגשים מיבט הקודמת במאמר, לומר דוקא קרבנו כתיב. (ע) שמיזמר היא, שהי"ל לסמוך על זכרנו בסמוך את קרבנכם אס עולה היא.

א
י
א
יא
יה
לא
בר
א
ד.
מ
בית
בין
שפ'
זכר
חוב
מים
פ"י
(
על
תוך
שנו
עין:
יזח
יגו'
ימר
צרה
עלה
עד
עולה
צור
דבת
עולה
בקר

76 ד וְסִמְךָ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הָעֵלָה וְנִרְצָה לוֹ ד וְיִסְמְךָ יָדֶיהָ עַל רִישׁ עֲקָתָהּ

לקט בהיר

רש"י

לעולה וחור בו ולא הפריש או הפריש והקדיש ולא ראה להביאו ב"ד כופין אותו - ונריך קרא על זה הגם שבכל המזות הדין שכופין, וזה גם כן מזה דכתיב מולא שפתין תשמור, וגם הוא לא תעשה לא תאחר לשלמו, שאני הכא דכתיב לרנוכס הו"א שלא לכופו (רא"ם), והלימוד אינו מתיבת יקריב שהלא אינו מיותר שכבר דרשנו אותו על תערוכת עולה בעולה, אלא הלימוד מתיבת אותו המיותר, כי יקריב משמע מדעתו ומרצונו, ובא תיבת אותו לרבות מכל מקום אפילו שלא לרצונו (ג"א), וכל זה הוא דעת מקאם

בעל כרחו ת"ל לרצונו, הא כינא, כופין אותו עד שיאמר רוצה אני^(ה"ב - ע"ב כ"א): לפני ה' וסמך. אין סמיכה בצמחה^(ה"ב - זכחים ק"י:): (ד) על ראש העולה. ^(ה"ב) להביא עולת חובה לסמיכה, ולהביא עולת האלן ^(ה"ב:) העלה. פרע לעולת העוף ^(ה"ב:) ונרציה לו. על מה הוא מרצה לו, אם תאמר על כריחות ומיתות ב"ד או מיתת בדי שמים או מלקות, הרי עונשן אמור^(ה"ב), הא אינו מרצה אלא על

מפרשי רש"י, אבל המשכיל לדוד ובעל זדה לדך ועוד מגדולי המפרשים ו"ל פירשו בענין אחר, שמה שאמר רש"י בדיבור הקודם „מהו אומר יקריב יקריב“ אין כוונתו על יקריב אותו זה השלישי, אלא הכוונה מאחר שאמר בפסוק ב' אדם כי „יקריב“ מכס ובפרט שמסיים תקריבו את קרבנכם למה עוד לומר „יקריבונו“, ויש להם על זה כמה ראיות חזקות, א' שבא לא זה קשה למה קשר רש"י קושייתו זו למה אמר יקריב יקריב עם מה שלמעלה הימנו במאמר אחד ולא עשה לו דיבור בפני עצמו, ולדרך זה נכון הקישור והכי פירושא בשלמא עד עתה היינו מפרשים אדם כי יקריב אדם שרואה להביא בהמה לעורה לשם קרבן ואומרו תמים יקריבונו היינו מפרשים על שחיתתו ושריפתו ואין כאן יחור, אבל מאחר שפי' אל פתח אהל מועד הוא הבאתו לעורה א"כ מהו יקריב יקריב. ב' לפי דרך זה הולך רש"י ביושר שקודם מפרש תיבת יקריב הראשון שהוא ריבוי ופירושו מכל מקום ומהו יסלק אדעתין לרבות הכל אפילו פסולים לזה אמר הכתוב יקריבונו השני שלא לרבות את הכל, משא"כ לדרך הא' יקשה שהכתוב אומר המיעוט קודם לריבוי, וזה אין לו שחר שאם אין ריבוי למה המיעוט, וגם רש"י מפרש יקריב השלישי קודם יקריבונו השני, ג' לדרך זה אין לריך לדחוק עוד ולומר שמתיבת אותו למדין הכפיה, וזה דוחק הוא כמובן, אלא פשוט הוא שמתיבת יקריב השלישי למדין שהוא מיותר שעד עתה לא היה המדובר בו, ובא לומר שיקריב מכל מקום אפילו אינו רוצה, ד' יקריב אותו הוא לשון זוי משא"כ כי יקריב או יקריבונו, ה' רש"י בעלמו מסייע לן במס' ר"ה (ו'). אהא דתיבא יקריב אותו מלמד שכופין אותו פירש"י ו"ל ו"ל יקריב אותו קרא יתירה הוא דהא כתיב ברישא יקריבונו עכ"ל, הרי שתיבת יקריבונו עשה לנו את תיבת יקריב למיותר. ו' עוד יותר מפורש ברשב"ם (ב"ב מ"ח.) ו"ל יקריב אותו קרא יתירה דהא כתיב לעיל זכר תמים יקריבונו ומלי למכתב יקריבונו אל פתח אהל מועד לרצונו לפני ה' עכ"ל. מט) והגם שלא אמר רוצה אני אלא מחמת הכפיה, נקרא שפיר לרצונו, כמו שהסביר הרשב"ם (ב"ב מ"ח.) שמחמת יסורין גמר בלבו להקריב ובפרט אלל קרבן דחיהו ליה כפרה כי אמר רוצה אני ודאי בלב שלם קאמר, והר"מ במו"ל בהלכות גירושין גמר הסביר באופן אחר קא"ל בפ"ב מי שתקפו יצרו הרע לנטל מזה או לעשות עבירה והוכה עד שעשה דבר שחייב לעשותו אין זה אנוס ממנו אלא הוא אנוס עצמו בדעתו הרעה (פי' כשעשה העבירה היה אנוס ולא עתה כשחזר בו) ורוצה הוא לעשות כל המצות ולהתרחק מן העבירות ויצרו הוא שתקפו וכיון שהוכה עד שחשש יצרו ואמר רוצה אני כבר גרש לרצונו עכ"ל הערב: ג) פי' במת יחיד, והוא בשעת היחר הבמות, שכל מי שרוצה עושה במה ומקריב עליו הוא ומשפחתו, אבל במת נכור נקרא שפיר לפני ה' (סומכין ח"ח), וההכרח לקשר ב' פסוקים יחד, מדהפסיק בתיבת לרצונו ולא אמר אל פתח אהל מועד יקריב אותו לפני ה' לרצונו, בא לומר שמקושר לאחרי ואל לפניו (מ"ל), גם כפל דבר אחד ב' פעמים, פתח אהל מועד - לפני ה', והלא היינו הך, ודאי דהכי פירושא יביאנו אל פתח אהל מועד עד שיהיה לפני ה' ואז דוקא וסמך ידו (צל"ד): בא) תיבת עולה כשהיא מיותר כגון כאן שהיל"ל וסמך ידו על ראשו, כמו שאמר יקריב אותו ושחט אותו, או הוא ריבוי במשמעות התיבה שפירושו עולה מכל מקום פי' כל מין עולה, לזה מרבינן בה עולת חובה יחיד כגון עולת מזורע, גם עולת זאן, ולפי שגם עולת עוף נקרא עולה סד"א שגם היא נמרצית, לזה כתב רחמנא העולה בה"א הידיעה, ולא אמר על ראש עולתו, וה"א הידיעה מיעוט הוא שפירושה אותה העולה שהמדובר בה, ולזה מרבינן כל עולה דדמי לה לעולה שלפינו וממעטינן עוף שאינה דומה בשחיטה (רא"ם) ועיין עוד מזה בפ' שמיני פסוק ויעשה כמשפט: (ב) הרמב"ן ו"ל הקשה למה לא נאמר שקרבן עולה בא על שגגת מיתה בידי שמים ומיתת ב"ד במקום שאינו חייב טהאח כמו שהטאח

ויתרעו
ה יבוס
ויקרבון ב
עשה וענו
והקריבו
(ה"ב), למד
לפ
קבלתי
למדנו שש
יכול חללי
שינוי וטחמא

חיצוב על ב
הכתוב ונרצ
שלא נכתב
שיענה, כמו
וכדומה, אז
הכתוב שאכ
בקרבותו
ואין לריך ר
מרד באדון
והגם שאין
ו"ל: (ג)
שהשחיטה
בנה, שכבו
(רא"ם):
בכללותו הו
ולא ציין מו
ירך המזבח
כשרה צור
אהל מועד.
והולכת הד
שהכוונה ע
כלומר יקב
ויסלק אדי
הראשונה.
השחיטה לו
שללו בלשון
כאן הוא כ
אחרן נינהו
אויא חללי

וַיִּתְּרַע לִיָּהּ קִפְרָא עֲלֵיהּ: לְכַפֵּר עֲלֵיוֹ: ה' וְשָׁחַט אֶת־בֶּן הַתְּבַקֵּר
 ה' וַיָּכּוּם יָת בְּר תוֹרֵי קָדְשׁ יי
 וַיִּקְרְבוּ בְנֵי אֹהֶרֶן כַּהֲנָי יָת דָּמָא
 לְפָנָי יְהוָה וְהִקְרִיבוּ בְנֵי אֹהֶרֶן

רש"י

לקט בהיר

באה על שגגת כרת ומימת ב"ד, ומיך שמה שאמרו חז"ל
 הרי עונשן אמור פירושו שכל העונש שהכתוב ראה להטיל
 עליהם כבר אמור, ואם אמר הכתוב עונשם ממזיד, ובשוגג
 לא אמר כלום, ומה נשחטה מחייבי כריתות שאמר עונשם גם
 בשוגג, ודאי שאין עונשם בשגגתם, לזה אין לומר שעליהם בא
 העולה, משא"כ מזאת עשה שלא דיבר הכתוב מעונשם כלל
 ודאי מה שאמר ונראה לו עליהם קאי, ע"כ מוכן דבריו, ויש
 להטעים ולהרחיב קצת דבריו ז"ל, כי קרבן חטאת היא
 חיובא על בר נש, והוא עונש מן העונשים שחייבה תורה לבעל עבירה, משא"כ עולה זו נדבה היא, רק אם נדבה רוחו אמר
 הכתוב ונראה לו, לזה חייב מימה או מלקות הרי עונשם אמור פי' אין לומר שאין עליהם עונש כלל שהרי עונשן הכתוב, ומה
 שלא נכתב עונש השוגג הוא ענין כמו הורג נפש בשוגג קרוב למזיד שאין נכתב עונשו לפי שלא די לו בגלות, אבל ודאי
 שיענש, כמו כן שוגג של חייבי מימה לא מסר הקב"ה עונשן לב"ד של מטה שאין די לו בקרבן ובדאי שיענש דיסורין
 וכדומה, אבל מזאת עשה אה"י שאין עליו עונש כלל בזה העולם, אבל סוף כל סוף חטא וישולם לו בעולם העליון, ואמר
 הכתוב שאם ידב עולה נראה לו מכל וכל (מ"ל), עוד חירן הרמב"ן ז"ל שראינו שהכתוב אמר כאן לשון ריבוי, משא"כ
 בקרבנות חטאת ואשם לא אמר לשון ריבוי רק לשון כפרה, לזה דעת חז"ל שהשוגג נריך כפרה על שגג ופשע ולא נשמר
 ואין נריך ריבוי שמרובה הוא שלא עשה רע מדעתו ורצונו, משא"כ המזיד לא די לו בכפרה ונריך ריבוי שנמאס ונחשב שהלא
 מרד באדון כל העולמים, לזה בהכרח שאין הכתוב מדבר כאן רק מעון מזיד, ואין לאוקמי רק בעבר במזיד על מזאת עשה,
 והגם שאין עליו עונש, אבל פשוט שפגם ונחרתק ונריך ריבוי לקבל המלך תשובתו ובעולה זו נתרצה, אלו מוכן דבריו
 ז"ל: (ג) חייבת והקריבו כאן פירושו קבלת הדם בכלי דלקמן, ומדהוכיר הכתוב כהן בקבלה, ובשחיטה אינו מוכירו, נשמע
 שהשחיטה אינו נריך כהן, בשלמא אם לא יזכור כהן כל עיקר או לא יזכיר השחיטה כאן, היינו אומרים פשוט שהשחיטה ג"כ
 נכהן, שכבר ידענו שהם משרתי ה' וכל עבודת הקרבנות כשרה רק בהם, אבל על דרך זה הנה הכתוב שוללו מן השחיטה
 (רא"ם:) (גד) הגם שלפני ה' מן הקטם פירושו האהל מועד וההיכל היוצא קרוב למקום הקודש, אבל באמת כל הבית
 בכללותו הוא לפני ה' שהוא ביתו ומעונו והשראת שכנתו, וכאן ידים מוכיחות שהמדובר מן העזרה, שחטם ואמר לפני ה'
 ולא ציין מקומו כמו לקמן (ד' ו' - י"ז) והוא וגו' לפני ה' את פני הפרכת (רא"ם), ואין השחיטה באהל מועד דכתיב על
 ירך המזבח, וזה מוכח החיצון שנאמר וזרקו את הדם על המזבח אשר "פתח" אהל מועד (ג"א), גם אמר הכתוב שהשחיטה
 כשרה בור ואין זר נכנס להיכל (במ"ח), והש"ת מביא דברי הרא"ם והוסף עליו מן דיליה, ואמר, או יכתוב לפני ה' פתח
 אהל מועד, וזאת לא זכירה להבין, כי אדרבה פתח אהל מועד היא העזרה כידוע: (גה) שאין לומר שהיא ההתקבנות
 והולכת הדם סמוך למזבח, שאי אפשר שהכתוב מחייב לעשות כן, שאם ישחוט סמוך למזבח אין כאן הולכה בכלל, ודאי
 שהכוונה על קבלת הדם מן הזואר אל כלי, ויהיה פירושו שלא ילך הדם לאיבוד על הרצפה אלא יקריבו אותו אל המזבח
 כלומר יקבלנו בכלי, ומדאמר בלשון זה, ולא אמר ויקבלו בני אהרן, נשמע שגם ההולכה אע"פ שלפעמים אינו נמצא בכלל,
 ויסלק אדעתין שאינו עבודה, ואם שחט בריחוק כשר הולכה בור, לא כן הוא (ג"א), וברוב ספרים גרסינן "שהיא
 הראשונה", ולפי"ז יהיה פירושו זו קבלה פי' בהכרח שקבלה נכהן שהכתוב שולל השחיטה שאינה נריכה כהן, ותוך מן
 השחיטה לא שלל כלום, א"כ כל העבודות נכהן והקבלה עבודה ראשונה היא, ומשמעה לשון הולכה פי' למה כששלל השחיטה
 שללו בלשון והקריבו ולא בלשון ויקבלו, ללמד שגם הולכה נריכה כהן (רא"ם), והרמב"ן זכורנו לנרבה כתב שחייבת והקריבו
 כאן הוא מלשון קרבן הכולל כל העבודות, ואינו לקרב מרחוק לקרוב, ואפשר שזו ג"כ דעת רבינו: (גו) כי גם המה בני
 אהרן נינהו, אבל לא נקראו כהנים שנפסלו מכהונה, ויהיה פי' הכתוב אותם בני אהרן שהם כהנים, ורז"ל בת"כ אמרו עוד
 אולי חללים ולא אולי את בעלי מומין ח"ל בני אהרן מה אהרן כשר (פי' שלא היה בעל מום) אף בניו כשרים עכ"ל. פי'

עשה ועל לאו שנתק לעשה (ה"ט): (ה) ושחט
 והקריבו ההגונים. מקבלה ואילך מזאת כהונה
 (ה"ט): למד* על השחיטה שכשרה בור (ה"ט - ברכות
 ג"א): לפני ה'. בעזרה"י (ה"ט): והקריבו. זו
 קבלה"י שהיא הראשונה, ומשמעה לשון הולכה,
 למדנו ששחיה* לריכין כהן (בכ"ה ד'): בני אהרן.
 יכול הללו"י, ח"ל הכהנים (ה"כ - זכ"ה י"ג): את
 שינוי נשחטות * לימד * שחיתין עבירה - שחיתין בני אהרן (רמב"ן)

עלתא
 יוחו עד
 פני ה'
 על
 סמיכה,
 העוף
 תחמור
 חיס או
 אלא על
 נדיבור
 אדם כי
 אכל
 בור בפני
 העזרה
 אל מועד
 יא ריבוי
 את הכל,
 ח רש"י
 דוחק
 שיקריבו
 לן במס'
 ברישא
 ל יקריבו
 מט)
 רין גמר
 גירושין
 לעשותו
 אה הוא
 ל לרצונו
 זו, אבל
 אל פתח
 את אהל
 ימך ידו
 וחו, או
 מזרע,
 לא אמר
 לעולה
 הרמב"ן
 החטאת

5

76

ו א וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: ב צו
אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בְּנָיו לֵאמֹר זאת תִּזְכְּרוּ

א ומֹשֶׁה יי עם מֹשֶׁה לְמִימְרֵי:
ב פֶּקֶד ית אַהֲרֹן וַיִּת בְּנֵיהוּי לְמִימְרֵי
דא אֲוִרְתָא דְעֶלְתָא הִיא עֶלְתָא

רש"י

לקט בהיר

(א) פי' כל מקום ששינתה תורה מלשון הרגיל, מלומר דבר או אמור, ואמר לו, הלא דבר הוא, ולא למנס עשה זאת, והנה חוק ממה שלמדו חז"ל בקידושין כל זאת מן הכתובים, וחוק ממה שחיבת לו הוא מבנין הכבד, וחוקות ואמנות הוא אומר, הסביר והדעת נוחתה שהלוי הוא ענין פקידה, הפך

השאלה והתחננות, השייך מן המלך אל העם או מאב לבנו ומן אדון לעבדו, לזה פשוט הוא שכאשר ראינו שמדבר תורחיו הקי' ליתן לנו מלכותו בלשון דיבור ואמירה ובמקומות אחרים שינה לומר בלשון זווי, טעמו הוא, שבענין הזה ובמלוא הזאת לריך לזרו אותנו שלא להחריש, וענין התרשלות יכול להיות בכמה אופנים, כגון לשלח את הטמאים מחוץ למחנה דבר זה מן העבודות הקשות ביותר לפגוע באנשים ולהכריחם נגד רצונם ורצון כל המשפחה והשבת כידוע, או ענין הגחלות לעשות כרצון איש ואיש, ולפעמים לריך המושל לזרו מפני שרצונו שיעשה פקודתו חייב ומיד, גם פעמים לרצונו שנמשך הזמן יהיה המלוא כמלוא אנשים מלומדה ויגרום התרשלות בדבר, אבל לרצונו שיהיה חק קבוע ולא יעבור, לזה אומר דבריו בדרך זווי ופקידה, ובמה שלפניו אמרו חז"ל כוונת הכתוב בזיכרו להיותם קרבנות (פרשה זו מדבר בכל הקרבנות כולם) נוהגים מיד (אפילו במדבר), ובפרט עולת התמיד שאינה זריכה שום קיבה, כמו עולה שזריך מי שהוא להחניב או חטאת ואשם שנחטף חלוי או מוספים שבזמן הם תלויים, גם היה דעת עליון שבענין הקרבנות הוצרך לזרו שלא יבא גם התרשלות במשך הזמן והדורות, ובא ר' שמעון להוסיף (ולא לחלוק שלא אמר ר' שמעון אומר, ועוד נשמע מאומרו "ביותר" לריך לזרו שפירושו אמת שזריך זיכרו מיד ולדורות אבל ביותר וכו') שחוק מהנהו ב' דברים יש עוד חסרון כיס, ודבר ידוע הוא שדעת אדם ורצונו נמשך אחר ממונו והונו, וזהו ישבו רז"ל קושיא שיש בענין, אם רצון הכתוב להוליך חיוב קרבנות או קרבן עולה בלשון זווי למה המתין עד עתה ולא בחילת פי' ויקרא, כי שם היה המדובר בעולת נדבה ונדבה לא שייך זיכרו כל כך כמובן (לבדו): (ב) רבו בזה הפירושים מה זה חסרון כיס יותר מבשאר מלות אשר רובם ככולם תלויים בדמים, ואצ"ל קצת מהם, יש אומרים חסרון כיס לבעלים בקרבן עולה שאין להם זה כלום (משא"כ בשלמים או בחטאת שיש לו כפרה ויזאל בה ידי חובתו) לזה לא יתרשלו הכהנים כדי לעשות חשק על להבא ולא להפך (לבדו), יש אומרים שהכהנים ירצו ויבקשו להקריב שאר קרבנות שיש להם חלק בבשר, ועבודת העולה יהיה מונח בקרן זויות (ד"ד), יש אומרים שעבודת הכהנים בכלל יהיה נבזה ונשפל שאין להם פרנסה אחרת כגון מסחר או שדות וכרמים, והרמב"ן ז"ל כתב שזה שייך על אומרו זה קרבן אהרן ונביו שמנחותיהם כולו כלי, ויש אומרים ששייך על הולאת הדשן שזריך נגדים אחרים, והאור החיים הקי' כתב ששייך על העלים שהאש אוכל אותם כל הלילה בלי לזרז, גם היה שם מדורה מיוחדת רק כדי לקיים אש תמיד וגו', והחוקיני ז"ל אומר לפי שהדין שבהן

אור החיים

(ו) ב. צו זה אהרן. א' אמרו ז"ל בתי"ב אין לו חלל זיכרו מיד ולדורות ח"ר שמעון ביותר וכו' כל מקום שיש חסרון כיס ע"כ, הנה לתי"ב יש כאן זיכרו לזכר מה שגדלו פרטי דינו העולה בלילה, מה שאין משפט דומה לו בכל

אור בהיר

(א) בזה לתרץ למה שינה ואמר לו ולא אמר דבר. (ב) חז"ל (קדושין כ"ט). למדו זאת מלו את יהושע וחוקיהו ואמניהו. (ג) פי' למה לריך כאן זיכרו יותר מבשאר מלות הנוהגים מיד ולדורות. (ד) הרי עשה אותו מיד, כ"כ הכל לו פירושו מיד, ומה שהוא לדורות למדין (קדושין כ"ט). מע"ז, דכתיב מן היום אשר נזה ה' והלאה לדורותיכם. (ה) ולמה לריך לימוד על זה, שפיטא, כשאר

ז"ל (בפס) ישראל או והתמידים ע"כ, הרי וחסרון כי לאו דוקא וי"א כי כ כיס, וי"א נשפטים ע כיס לכבן לו זכות צ זה חלל נראה שבו מ"ה) ג' ו עליה כלוג על פרעו ז אחד מהק הלילה, וג כיס הוא דבר גדול וערך עלי יהיה דבו העולה עי הקדשים פסולים ו הנעשה ו רבים שיש שנחו ואם וללד שאו שחר הרי שעות לקו

מלות. ו יהיה ניתן ו "פסולים", ואפילו מילי נעשה בן שג בכל פרטי ד

העלה הוא העלה על מוקדה על ער דמתוקרא ער מדבחה קר

מ זעירא

לקמ בהיר

רש"י

המפגל או מנגל בהמה באונם בשוגג ובפשיעה פטור מלשם, לזה ורוז הכתוב ביותר שלא לגרום חסרון כיס במעות הקדש או בממון חבירו כי עון פלילי היא זאת, וכן: ג) ר"ל הגם שנאמר הקרבנות כולם ודיניהם צפ" ויקרא, חזרו וגשנו כאן משום פרטי ההלכות שנמחדשו בהם, כגון ששם גמר הענין באומרו והקטירו, וכאן ממשיך פרטי דיני ההקטרה שיכול להיות כל הלילה אחר שזרקו דמם ביום, וזה פשוטו, ור"ל הוסיפו ללמוד הלכות מריבוי ומיעוט שיש בכחם כדלקמן: ד) אמר סתם חלבים ואגרים שפירושו כל מיני קרבנות, ולפי"ו אין פ"י עולה קרבן עולה אלא פירושו זאת מורחם של אותן דברים הנרמזים לעלות על המזבח, ומהו מורחם, שיכולים לעלות כל הלילה: ה) שהיה די לומר העולה (פ"י הנריך לעלות) עולה על המזבח כל הלילה, ומיבת תורה

ללמד: על הקטר חלבים ואגרים"י שיהא* כשר כל הלילה (ת"כ - הגילה ב"ה), וללמד על הפסולים אחיח אם עלה ירד ואחיה אם עלה לא ירד, שכל תורה* לרבות הוא צא"י, לומר תורה אחת לכל העולים, ואפילו פסולין שאם עלו לא ירדו (ת"כ - זכחים ב"ג): הוא העלה. למעט* את הרובע ואת הנרבע וכיוצא בזה

שינוי נטחאמח * שהיה * תורת * שינוי

ד) אמר סתם חלבים ואגרים שפירושו כל מיני קרבנות, ולפי"ו אין פ"י עולה קרבן עולה אלא פירושו זאת מורחם של אותן דברים הנרמזים לעלות על המזבח, ומהו מורחם, שיכולים לעלות כל הלילה: ה) שהיה די לומר העולה (פ"י הנריך לעלות) עולה על המזבח כל הלילה, ומיבת תורה

אור החיים

העולה שניה, למעט נשחטה בלילה, ושנשפך דמה, וישלח דמיו חוץ לקלעים, אלו הם עלו ירדו, אבל הלק, חצת היוצא, והעמח וכו' הם עלו לא ירדו, וכל שאר הפסולים הם עלו לא ירדו, כי חיצת תורה ריבוי היא, חה שיעור הכחוש זאת תורת העולה היא העולה פ"י כל שעלתה על מוקדה וכו' תורה עולה יש לה, ואין לך זה פיסול אלא קודם שעלתה, אבל אם עלתה על מוקדה על המזבח תורה עולה יש לה בכל גוונא, וכל הפסולים עהרם המזבח זולת ג' דברים שמיעט כזכר, שלא היה לו לומר אלא תורת העולה עולה על מוקדה, ואמר זאת, היא, וה"א, למעט כזכר:

זאת נבד דריש ר"ש"י ולא מכיה העולה, כי אין לריך לר"ש מיעוטים רבים לפרטים שאמר בהם אם יעלו ירדו כמו שמיעט ר"י ג' מג' מיעוטים, שאם צאנו לומר כן לריבים אנו למיעוטים רבים מלכפור, כי רבים הם הפרטים שהזכיר ר"ש שעליהם זה המיעוט, אלא ודאי כי ממיעוט אחת מיעט הכל, כל שאין פיסולו בקודש אין הקודש מקבלו וכיון שאין לריך אלא מיעוט אחד וקחתי ליה בצרייתה (זכחים פ"ד) ת"ל זאת, מנין לרש"י לומר שדורש היא העולה, ותמלה שאמרו בהוריות (דף ב') על מתניתא דקחתי נפש אחת וכו' הרי אלו מיעוטים העושה מפי עלמו וכו', ומוקים הש"ס הצרייתה כר' יהודה, ופריך דלמא ר"ש היא, ומשני מאן שמעתי ליה דדריש מיעוט כהאי"ל רבי יהודה דחניה זאת תורת העולה הוא העולה הרי אלו מיעוטים, הרי כי ר"ש לא דריש מיעוט:

על מוקדה על המזבח. (י) יתבאר ע"ד אומרם צפרק המזבח מקדש (דף פ"ה) כל אלו שאם

אור בהיר

העולה, כלומר היא יעלה. יב) וכל פסול שנעשה קודם בואו לעורה. יג) פ"י אל חאמר שר"ש הגם שאמר מיבת זאת כוונתו על היא העולה אלא שלא גמר דבריו. יד) פ"י מיעוט פרטי. ודע כי פלוגתא זו מובאה ב' פעמים, בת"כ כאן וגם בזכחים פ"ד, ולשון זה "ת"ל זאת" יתחא בזכחים, אבל בת"כ וז"ל ת"ל זאת היא העולה הרי אלו מיעוטים עכ"ל, וקושיית רבינו על רש"י הוא שהרי ברי הוא ובהכרח לומר שנסתם הש"ס מדוייק ולא הלשון של ת"כ, כי באמת אין כאן לר"ש אפי' בת"כ אלא מיעוט אחד, וכמו שאמרו בפירוש בהוריות, ולא הי"ל לרש"י לדרוש הדרוש על מיבת היא העולה, אבל כבודו של רש"י במקומו מונח, כי ודאי שמורה ר"ש שחיצת "היא" ומיבת העולה מיעוטים הם, אלא שקובר שמאחר שג' מיעוטים נאמרו הכל במאמר אחד נחשבו לא, וא"כ דעת רש"י ז"ל שאין להקפיד באיזה מיעוט מהמיעוטים חלין הדרוש, וכסברא זאת כחז רבינו המחבר ז"ל בעלמו צפ"י אחרי י"ו ג' ד"ה איש איש עיי"ש. (טו) וכי

עלו לא
אלא שי
יעלו, ו
דעלמו
לח נ
האצרו
שאם ע
צכס ה
כנגד ח
אותם ;
אמר ע
על המו
הכחוש
ולזה הו
על המ
חינה מ
לרשום
ממש לו
שניה ש
המחצ
ר"ג סו
עלה לא
דוק
ובדר
איש ישו
נראה לו
ת"ע, ו
גלות לצ
צבני יש
אין אנו יו
נחישב צט
(הגמונא)
זעיר הוא
(לשון הו)
עכ"ל

הַמִּזְבֵּחַ כְּלֵי־הַלְוִיָּהּ עַד־הַבֶּקֶר וְאִישׁ
 הַמִּזְבֵּחַ תֹּקֵד בּוֹ: וְלֶבֶשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ
 בָּד וּמְכַנְסֵי־בָד יִלְבָּשׁ עַל־בְּשָׂרוֹ
 וְהָרִים אֶת־הַדָּשָׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאִישׁ

לְיָמָא עַד צִפְרָא וְאִשְׁתָּא
 דְּמַדְבָּחָא תְּהֵא יִקְרָא בְּהוּ:
 ג וְיִלְבָּשׁ פְּהָאָא קְבוּשִׁין דְּבוּזִין
 וּמְכַנְסִין דְּבוּזִין יִלְבָּשׁ עַל בְּסָרְהָ
 וְיַפְרֵשׁ יְת קַטְמָא דִּי תִיכּוּל

לקט בהיר

רשי"י

ריבוי הוא, שאפילו אינו נריך לעלות ואינו נדין שיעלה, והכהן העלה אותו בין בשוגג ובין נמזיד נעשה דינו כמו אותו שנריך לעלות (ואין נכללים בזה נסכים שאין עלייתם מחמת עזמם אלא מחמת הקרבן - גמר'). אבל חיצת "הוא" העולה גם כן מיותר הוא, והוא מיעוט, שדוקא הוא יעלה הכשר שהיה המדובר בו, לזה אמרו חז"ל לקיים שניהם, שאותן פסולין שלא היו יכולים להעשות רק אחר הקדשם ורק אחר שכלו בעזרה, כגון הלן, והנשפך דמו בלי זריקה, והנטמא, הסבחה נותנת שעל זה בא הריבוי, אבל אותם פסולים שלא היה פסולין בקודש פי' לא מחמת שנקדשו נפסלו כגון בעל מום, או נעבד וכו' הגם שהוממה בעזרה על זו בא המיעוט, ופשוט הוא שאם נעשה הפסול קודם שהוקדש, שירד אחר שעלה, שהלא אין הקדשם הקדש, שאין קדושין חופסים בבעל מום, ונשארו חולין, ובלא פסוק זה ידענו שאין חולין קרבין על המזבח (גמר'): (ו) והוא מלשון נגד, כמו (ש"א י"ו ל"ח) וילבש שאלו את דוד מדיו, והתיבה נגזר מתיבת מדה, שהמלבוש נעשה למדת האדם, וראויה היה לכתוב מדתו שהיא נהפך למי"ו, כמו תורה תורתו, אך מצינו שחסר כגון (איוב י"א ט') ארכה מארץ מדה, שהיה נריך להיות מדתה (רא"ם), ומדאמר בכינוי מדו שפירושו מלבוש "שלו" שמיוחד לו, א"כ הוא אחד מנגדי כהונה ולא נגדי חול, והמכנסים כתיב אחריו לבדו האבנט והמזנפת אינם מלבושים כמו אלו הב' א"כ בהכרח שהוא הכהונות, ועל זה קשה מה ח"ל מדו פי' ממה נשפך קשה, אם עבודה זו לריבה נגדי כהונה היכן הם שאר ב' הנגדים אבנט ומזנפת הלא ד' נגדים מעכבין זה את זה, והכתוב אמר בלשון יחיד מדו ולא אמר מדיו, ואם אינה לריבה נגדי כהונה למה א"כ הכהונות והמכנסים, לזה חירף שפשוט הוא שנריך ד' נגדי כהונה (גמר'), ואין הכתוב נריך לאומרו, אלא אמר ב' נגדים אלו שרצונו לחדש בהם שהכהונות נריך להיות כמדמו, והמכנסים נריך להיות דבוק על בשרו בלי חליצה (רמב"ן), אבל באבנט לא שייך כמדמו שפשוט שנריך להיות ארוך כדי לחגור ולקשר, וכן המזנפת יפול על פניו או יפול מעל ראשו, והמכנסים נהדיח כתיב נהו ממתינים ועד ירכיב יהיו, ומה שכתוב בש"ח שנריך לאשמעינן דוקא ככהונות לפי שהיה מלבוש החתונות ויש נגדים אחרים למעלה ממנו והוא אמינא שאין נריך כמדמו שאינו נראה לתוך, וזה אינו, כי לא היה עליו שום בגד אחר (סוף מד' כנפות והחגורה) שאל"כ עבודתו פסולה במרוצה נגדים: (ז) פירש"י ביומא כאן לימדך שיהא כהונות כהנים למדת קומתו (מן לוארו עד הארץ) לא נגררות (על הקרקע) ולא מסולקות (מן הארץ) והכי אמרינן בנזחים (י"ח). עכ"ל, ושם בנזחים ח"ר היו מרושלין (נגררים בקרקע - רש"י) מסולקין (מן הקרקע מתוך שהן קנרים - רש"י) משוחקים (ישינים - רש"י) ועבד עבודתו כשרה (ואע"ג דכתיב מדו נד שחה כמדמו מנהו בעלמא היא ולא לעכב - רש"י) עכ"ל הגמ': (ח) כן הוא נח"כ ובגמ' ערכין, אבל ביומא שלא יהא דבר קודם למכנסים, ובת"ר רש"י בגמ' ערכין, חוץ ממה שהת"כ מעיד עליו, זה יותר פשוט, אבל גם זאת אמת שנריך להיות ראשון שננגדים, ואפשר שטעות נפל בש"ס יומא, ומפסוק אחר דרשו אותו חז"ל כפי' אחריו דכתיב שם ומכנסים נד יהיו על בשרו (נח"י): (ט) פי' כן היה עושה שלקח מלא מחמה שהיה בידו, אבל החיוב למדו בגמ' נג"ש והרים והרים מקמייה שנריך לכל הפחות שיעור מלא קוממו, וזאת אחי רש"י לאשמעינן כאן שהגם דכתיב את הדשן אשר מן הסתם פירושו כל הדשן אעפ"כ לא היה אלא לכל היומא מלא מחמה, דכתיב והרים ולא אמר והסיר, וזה מכריח שהיה דוקא חלק קטן מן הדשן שהיה שם כפירוש חיצת הרמה (ג"א): (י) ששם היה נשרף לגמרי כדלקמן בדיבור הסמוך: (יא) וכמו שמבואר לעיל (א' ט"ו) בעולת העוף שהיתה מקום הדשן במזרחתה של כנש ובדרומה של מזנפת עיי"ש: (יב) כהונה בזה שנאומרו והרים את הדשן נשלם המאמר ומקושר הוא למאמר האחר ושמו אלא המזבח,

אִשְׁתָּא יְת
 וְיִשְׁנֵיהּ בְּסַפ
 יְת לְבוּשׁוֹ
 אֲחֵרִין וְיַפְר
 לְמִשְׁרִיתָא ?
 עַל מַדְבָּחָא

(ח"ס): (על הא
 מחזירין על ה
 ונטל מן הפנ
 (ח"כ - יומא מ"ה
 חוצה, אלא
 נגדים שהוא
 כהן קדירה
 ולבש נגדים
 והוציא אר
 רבה, * ואין
 (כ"ח), ואין זה
 בכל יום (י"ח)
 בו. ריבה כ
 שינוי וסמכות *
 ומשליך אל הא
 ישארו שם ישאו
 הדיוקים שאמר
 והכרתו הוא עו
 שמלבוש בו, וכי
 שלהיקשא נכתב
 להוצאת הדשן
 פחותים מאותן
 יהיו טובים מן
 להשמיענו דבר
 שזה הוא החיוב
 אלא ללמד ולהז
 ולפי"ז אין עוד
 על מה שיהיה
 (אינו מוזכר בו
 עכ"ל: טז) ו
 שנאמרת המזבח
 כמפות וכו' וכי
 אותו. הדשן ה

וְנָשִׂיא
לְמַעַבְד
שְׂמִיָּא
לְמַעַנֹת
לְאַדְמוֹנָא
לְמַדְבָּרָא
מְרַגְזִין
לְאַבְשָׁא
יְיָכְהִתּוֹן
שָׂא וְעַל
לֹכֶה, וְכֵן
מִנְטָא:

בְּעִירָא וְעַל אֵילֵן
חֻקְלָא וְעַל אַבְנֵי דְאַרְעָא
וְיִשְׁרָצִי וְלֹא יְהִי חַיִּים:
כַּאֲפִדְנֹן אָמַר יְיָ צְבָאוֹת
אֱלֹהֵי דְיִשְׂרָאֵל עֲלֹתְכוֹן
אוֹסִיפוּ עַל נִכְסֵי
קוֹדְשִׁיכוֹן וְאִכְלוּ בְּסֵרָא:
כַּאֲרִי לֹא מְלִילִית עִם
אֲבֹהֵתְכוֹן וְלֹא פִקְדֵינִיוֹן
בְּיוֹמָא דְאַפְקִית יְתְהוֹן
מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם עַל
עַסְקֵי עֲלֹן וְנִכְסֵי
קוֹדְשִׁין: כֵּן אֱלֹהִין יְתִ פְתַנְמָא הַדִּין פִּקְדִית יְתְהוֹן לְמִימְרֵי וְאַהֲוֵי לְכוֹן

הַבְּהֵמָה וְעַל-עֵץ הַשָּׁדֵה וְעַל-פְּרֵי הָאָדָמָה
וּבְעֵרָה וְלֹא תִכְבֶּה: פֹּה כֹּה אָמַר יְהוָה →
צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֲלֹתֵיכֶם סָפוּ עַל-
זְבָחֵיכֶם וְאָכְלוּ בָשָׂר: כִּנְכָפִי לֹא דִבַּרְתִּי אֶת-
אֲבוֹתֵיכֶם וְלֹא צְוִיתִים בְּיוֹם הוֹצִיא קְרִי:
הוֹצִיאִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַל-דַּבְּרֵי עוֹלָה
וְזֹבַח: כִּנְכָפִי אִם-אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה צְוִיתִי אֹתָם

ק. עיסה.
ק על שם
נים. מין
לב כחוקן
שמלכת
מים (סס):
ואפי (סס)
ה האדם

הטובים,
טאת מה
מה חתן
בן אדם
שלככא,
לשון בני
שחיתות
וזולתו:
והכעס
ברוצתה
נקבה,
לשון
יהיה
בר יב א,
די (אסתר)

קריב את
דה לשה
א הבנים
פסיקתא

8

(כא) עוֹלוֹתֵיכֶם. שְׁמֵי מִקְרִיבִים כְּלִיל, טוֹב לַכֶּסֶם וּמִתְחַלְלֵי הַנֶּזֶר, שֶׁהָיָה חֵינֶס מִקְוֵלוֹת לִפְנֵי וְלִמֵּי שְׁמוֹסִיפוּ אֹתָם עַל שְׁלֵמִיכֶם, וּמִקְרִיבֵי אֹתָם שְׁלֵמִים מִצְוֹדַת צִיּוֹן

וְגו': וְלֹא תִכְבֶּה. רוצה לומר לא תפסק החימה עד תכלה הכל: (כא) עוֹלוֹתֵיכֶם סָפוּ וְגו'. העולות שאתם מביאים, שהמה כולם כליל, הוסיפו אותם על זבחי שלמיכם ואכלו הבשר. רוצה לומר הואיל ואין העולות לרצון לפני, למה תפסידו הבשר: (כב) כִּי לֹא דִבַּרְתִּי וְגו'. ביום שהוצאתם ממצרים, לא דברתי עמהם אז על דבר עולה וזבח. ואם היה עיקר ההוצאה בעבור הבאת הקרבנות, כי בזה הכל תלוי אף בזולת שמוע בקול ה', היה אם כן מהראוי להצטוות עליה ביום שהוצאתם ממצרים: (כג) כִּי אִם וְגו' שִׁמְעוּ בְקוֹלִי. רק הדבר הזה רציתי

הראשונה, והוא מה שצוה אותם במרה שנאמר בו (שמות טו כה) שֵׁם שֵׁם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט, והוא מה שאמרו רבותינו ז"ל (סנהדרין נ:): שבת ודינין במרה איפקוד, ולא צוה על דבר עולה או זבח. ויש לפרש גם כן כי עיקר המצוה לא היתה על דברי עולה וזבח, אלא שמעו בקולי והייתם לי לעם, ובוה התנאי נתן להם התורה, ואין בכל עשרת הדברים שהם כלל התורה כולה זכר עולה וזבח. ואף כשידבר על הקרבנות לא צוה להם שיקריבו קרבן, אלא אדם כי יקריב מכם קרבן (ויקרא א כ), אם יעשה מדעתו יהיה כן וכך. והתמידים שצוה בהם, הוא לכבוד הבית והיו באין לצבור, אבל ליחידים לא צוה להקריב קרבן, כמו שצוה ליחידים לעשות משפט ושאר המצוות. ולא צוה ליחיד לעשות קרבן אלא אם כן יחטא בשוגג, וצוה בשרפת האכזרין להשיב החוטא אל לבו לכוף התאוות הבהמיות, לפי שתולדחם מחלב ודם, ויהיה נזהר שלא יהיה שוגג במצוה כל שכן מזיד. והתמידים, גם בנין הבית לעבודה, אפשר שהוא כמו שכתב מורה צדק רבינו משה ז"ל להעתיק הדעות הזרות, ובנין ההיכלות שהיו לשם עבודה זרה רצה להעתיקם לעבודת האל ושימחה שם עבודה זרה מהם: (כג) כִּי אִם. מכאור

ט כט), ותאכל היא והוא (מ"א יז טו), גרי ביתי ואמהותי לזר תחשבוני (איוב יט טו): וזכרה. אמר כערה ולא זכר האש, לפי שהחמה ענין חמימות, וטבע האש אשר באדם מוליד הכעס והחמה: (כא) כִּה אָמַר ה' צְבָאוֹת. זכר העולות שהן כליל, וזכר הזבחים שהם השלמים שמהם יאכלו הכעלים בשר. ולא זכר חטאת ואשם, כי לא היו מתודים מחטאתם ולא שבים, ועוד כי במזיד היו חוטאים ואין על המזיד קרבן. אלא היו מביאים עולות להראות עצמם שהם עובדים את ה' בנראה, והשלמים היו מביאין לאכול בשר עם הראות במעשיהם עבודה האל. ואמר מה לכם להביא זבחיכם ולהוסיף עוד עליהם עולות, ותחשבו כי יהיו לרצון לי, כמו שכתוב בהם (ויקרא א ד) ונרצה לו לכפר עליו, וזה לא יהיה, כי אם אין מעשיכם רצוין לפני עולות וזבחים גם כן לא יהיו רצוין: ספו. ענין תוספת, שני שרשים בענין אחד יסף וספה, וכן ספות חטאת על חטאת (ישעיה ל א), לספות עוד (במדרב ל ב ד). ואפשר ג"כ ספו משרש יסף בשקל שבו רדו. והצווי הזה אינו למצוה רצונית, אלא כאומר לחברו עשה מה שחעשה כי לא יועילך: (כב) כִּי לֹא דִבַּרְתִּי, ביום הוציא אותם מארץ מצרים. יש מפרשים כי היא המצוה

למנוחה וכוונתה - נחמה למנוחה
בגולגולת גורג מנוחה

9

76 וראיתי באגדה בויקרא רבה (ו ז): תני רבי שמעון בן יוחאי, אין העולה באה אלא על הרהורי עברת הלב. אמר רבי לוי מקרא מלא הוא: והעלה על רוחכם היה לא תהיה (יחזקאל כ לב), העולה מכפרת על העולה על רוחכם. ולכן באיוב הוא אומר: והעלה עלות מספר פלם פי אמר איוב אולי חטאו בני וברכו אלהים בלבכם (איוב א ה), הרי אקרה: אין העולה באה אלא על הרהור הלב. והטעם, שלפי שהוא חטא שאין מכיר בו אלא ה', לפיכך עולה כליל לה! L

ולשון ונרצה לו יחזר אל השם הנכבד הנזכר, שינרצה לו בקרבן הזה לכפר עליו, מלשון: ובמה יתרצה זה אל אדניו (שמואל א כט ד), ואור פניך כי רציתם (תהלים מד ד), וכן רבים. ויתכן כי נרצה כגוי לחטא, שנרצה לו חטאו לכפר עליו, מלשון: כי נרצה עונה (ישעיה מ ב), עד רצתה הארץ את שבתותיה (דברי הימים ב לו כא), והם ירצו את עונם (ויקרא כו מג), לשון השלמה. ויתכן שהוא בענין הראשון, כאלו העון רצוי לפני השם, לא יחר אפו עוד.

(ה) וישחט, והקריבו הכהנים. מקבלה ואילך מצות כהנה, למד על השחיטה שכשרה בזר.

טוב ירושלם

וראיתי בויקרא רבה (ו ז): תני רבי שמעון בר יוחאי אין העולה באה אלא על הרהור הלב. אמר רבי לוי מקרא מלא הוא: והעולה על רוחכם היה לא תהיה (יחזקאל כ לב), כלומר, העולה מכפרת על העולה על רוחכם. והמדרש ממשיך: וכן אצל איוב הפסוק אומר: והעלה עלות כולם כי אמר איוב אולי חטאו בני וברכו אלהים כלבכם (איוב א ה), זהו שאמרו: אין העולה באה אלא על הרהור הלב. והטעם, מפני שהוא חטא שרק ה' יודע אותו, לכן עליו להביא עולה שכולה כליל לה.

ונרצה לו, ה' יתרצה לחוטא. עוד פשט: החטא יתירצה לה.

ונרצה לו. הלשון מוסב על ה' הנזכר בפסוק הקודם, והכונה שה' יתרצה לו ע"י קרבן זה לכפר עליו. ו"נרצה" הוא מלשון: ובמה יתרצה זה אל אדוניו (שמואל א כט ד), ואור פניך כי רציתם* (תהלים מד ד), ועוד פסוקים רבים כאלה.

ויתכן גם ש"ונרצה" מוסב על החטא, והכונה שחטאו יהיה נרצה לו לכפר עליו. ו"נרצה" הוא מלשון: כי נרצה עונה (ישעיה מ ב), עד רצתה הארץ את שבתותיה (דברי הימים ב לו כא), והם ירצו את עונם (ויקרא כו מג), לשון סיום וגמר.

ויתכן גם ש"ונרצה" מוסב על החטא, כמו להפירוש הקודם, אבל הכונה כמו להפירוש הראשון, שכאילו העון יהיה רצוי לפני ה', ולא יחר אפו בו עוד*.

הפירוש של והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם הוא: שיעשו מהדם קרבן, כלומר, שיקבלוהו וירוקוהו על המזבח. הולכת הדם שטעונה כהן נלמדת מק"ו מקבלת הדם או מהולכת האברים לכבש.

(ה) ושחט וגו' והקריבו בני אהרן הכהנים. כתב רש"י: מקבלה ואילך מצות כהונה, לימד על השחיטה

פני ירושלם

בלי התראה. ותירץ שמה שבי"ד מענישים רק בהתראה הוא מפני שההתראה מבחינה בין שוגג למזיד, אבל קמי שמיא גליא אם היה שוגג או מזיד, ואם היה מזיד לא מתכפר לו בעולה כי דין די' מיתות לא בטלו.

על ה'. וכך הוא בת"כ: ונרצה לו, מלמד שהמקום נרצה לו.
כי רציתם, כלומר לשון רצוי ופיוס.
ולא יחר אפו בו עוד, ואז הדם יכפר עליו.

(ה) והקריבו. השאלה היא, האם ההקרבה האמורה והטעם, מדוע דוקא עולה מכפרת עליו.

מל"ן ח"א המרג
טוב ירושלם
כך פנחס יגוצג אברהם

שיל"ת

ספר

תורת משה

על התורה

השלם והמפואר

ויקרא

מרבנו משה סופר זצוק"ל

בעל שו"ת והידושי "חתם סופר"

יוצא לאור במהדורה חדשה מושלמת ומפוארת
 על ידי מכון להוצאת ספרים וחקר כתבי יד
 ע"ש החתם סופר ז"ל
 עיר"ק ירושלים תובב"א

מהדורת נוסענצווייג

שמו רשות בהם, ותנאי זה מועיל, ואם עובר העבד על התנאי ונותן לרבו רשות נתבטל המתנה, והיינו הצדיק גמור מושל יראת אלקים (שמואל ב כג ג), ואין להקב"ה רשות בלתי רצון הצדיק, נמצא צדיק כזה אינו עובר על התנאי וכל שתה תחת רגליו. אבל מי שאינו יכול למחות בהקב"ה ואינו יכול לעמוד כמשה רבינו ע"ה ותלמידיו, אותו עובר על תנאי, ויש לרבו רשות, וממילא בטל התנאי ואינו שלו. והנה אם ישראל צדיקים המה וכל שתה תחת רגליהם, אם כן הבהמה והבקר והצאן שמקריבים משלהם הוא, אך אם קצף על עולמו וחמס ממנו נפשות, לא נוכל לומר שהוא קרבן משלנו, כי איננו שלנו אלא של הקב"ה, וכתיב (להלן פסוק ג) קרבנו. ובוה יש לפרש הפסוק אדם כי יקריב מכם, מכם בעצמכם ח"ו במיתת צדיקים, אז איננו קרבן שלכם אלא קרבן

לה' כמו של ה', אבל מן הבהמה ומן הבקר תקריבו את קרבנכם, ולא של השם יתברך הוא רק משלכם הוא. נמצא כמיתת הצדיק איננו שלוחא דידן, כי לא משלנו הוא, אלא שלוחא דרחמנא להביא לו את שלו. אך במה יתכפר לנו, לא בהקרבת עצמו, אלא בהנסכים הדמעות של צער שאנו מורידים, שנלקח פקדונו של הקב"ה מאתנו, וחסרא גברא רבה עי.

אדם כי יקריב מכם וגו' אם עלה קרבנו וגו'.

הנה כתיב אדם כי יקריב מכם לשון רבים, ואחר כך כתיב אם עולה קרבנו הכל לשון יחיד. ומורי ז"ל בהפלאה (פנים יפות כאן) כתב כי היחיד שעשה תשובה רבים מתכפרים על ידו, כמה שאמרו חז"ל (יומא פו ע"ב) על פסוק (הושע יד ה) ארפא משובתם אוהבם נדבה, ארפא משובתם של כל העולם על אוהבם

נדבה של יחיד ע"ה. והנה דעל ידי שרוצה הקב"ה תשובה, ועדיין נשאר הערכות של אותו חטא גם עליו ערכא דערכות, לכפר לו בתשובתו לגמ' על כל העולם גם כן. וכן זהו בשארי קרבנות, לכפר על ההגור עבי רוחכם, ועל הנסתרות בזה ע"ה (סנהדרין מג ע"ב) מכפר אלא עליו ולא על כן לא כתב בעולה ל

אדם כי יקריב מכם הבהמה וגו' אל פתח אלתו וגו' וקפך ידו.

יש לרמוז דקיימא לן ערל אינו נכנס קרבנותיו, וכיון שמשלח

קרבן עולה... בלשון יחיד... שבת לכפר... ההגור... שאין בהם... ערבות ומס... א"צ לכפר... ישראל בשב... כפרת היחיד... כבשאר קרב... אדם כי יקריב... כבד רבו למילה... שמתחת יוצא... מכלל עול וע"ה... יספק ידו... בקרבנותיו

סח. כמו שדרשו חז"ל (מועד קטן טז ע"ב): "אמר אלהי ישראל לי דבר צור ישראל מושל באדם צדיק מושל יראת אלוקים, מאי קאמר, אמר רבי אבהו הכי קאמר, אמר אלהי ישראל לי דבר צור ישראל, אני מושל באדם, מי מושל בי, צדיק, שאני גזור גזרה ומבטלה. סט. וכדאיתא במועד קטן (כה ע"ב) דהיינו נפשות צדיקים. ע. כלומר כאשר לא יהיה חמס בצדיקים. עא. ראה בדרושים ואגדות (עמ' קנב ד"ה זקרב): "מיתת הצדיק המכפרת וכו', וממכשירי הקרבן גם כן הנסכים, והם הדמעות כידוע בכל הספרים", ובספר מכתב סופר (ח"א עה ע"א ד"ה בפרט") איתא: "ואמרו חז"ל (טבת קה ע"ב) כל המוריד דמעות על אדם כשר הקב"ה סופרן ומניחן בבית גניזו, ושמעתי או ראיתי בספרו של אאמ"ו מאוה"ג זצ"ל שהם כמו נסכים על הקרבנות". אמנם בדרשות (ח"ה ריה ד"ה ועורתי, מהדו"ק של"א א') כתב מרן: "והיות מיתת הצדיק כיפר על כל ישראל כקרבן והדמעות כטיפי דמים". וכעין זה בדרושים ואגדות (עמ' נ ד"ה ומוה): "וריקת הדם היא התפילה לשפוך דמעות עיניו, בשידוע כי הדמעות מדם הלב המתהפך למים על ידי דאגה ושברון הוה, כמה דאמר (שמואל א א טו) ואשפוך את נפשי לפני ה', שפכי כמים לבן (איכה ב יט) וכדומה". עב. שכל הבוכה ומתאבל על אדם כשר מוחלין לו על כל עונותיו (שבת קה ע"ב. מועד קטן כה ע"ב). עג. מאמר זה נדפס גם בדרשות (ח"ג היא ד"ה עוד, מהדו"ק קע"א ב'). עד. הדיק מתיבת מכם שהיא לשון רבים, ועיין בהפלאה שהקשה מתיבת אדם שהיא לשון יחיד על תיבת מכם שהיא לשון רבים.

תורת

פ"א ב - ד
[ח - ט - ה - ט]

משה

כא

נדבה של יחיד^ע. והסביר מורי זצ"ל דעל ידי שרוצה הקב"ה לכפר לבעל השובה, ועדיין נשאר על העולם עון הערבות ישל אותו חטא, וממילא נשאר גם עליו ערכא דערבות^ש, והקב"ה רוצה לכפר לו כתשובתו לגמרי, על כן מכפר על כל העולם גם כן. ולפי האמור אם כן זהו בשארי קרבנות, אבל עולה דכא לכפר על הרהור עבירה העולה על רוחכם^ע, ועל הנסתרות לא נתעברו זה בזה^ע (סנהדרין מג ע"ב), אם כן אינו מכפר אלא עליו ולא על כל העולם, על כן לא כתב בעולה לשון רביט^ע.

השליח סומך (מנחות צג ע"א)^פ. והיינו אדם כי יקריב מכם קרבן, פירוש שיקריב תחלה קרבן מעצמו מגופו שהוא המילה, אז אם מן הבהמה יקריב אותו פתח אהל מועד ולא על ידי שליח, ועל ידי זה וסמך ידו.

L

אם עלה קרבנו.

פירוש רש"י (פסוק ד) עולה מכפר על מצות עשה ועל לאו הניתק לעשה (זמא לו ע"א), ורמב"ן (פסוק ד) מייתי (ויקרא רבה ז ג) דרבי שמעון בן יוחאי סבירא ליה דאין העולה באז אלא על הרהורי עבירת הלב, ומיית ראה מבני איוב שהעלה איוב עולות מספר כלם, כי אמר אולי חטאו בני וברכו אלקים בלבבם (איוב א ה). ויש לפרש לרש"י, אידך סבירא ליה כמאן דאמר איוב מבני נח היה (בבא בתרא טו ע"ב), ונתפשים על המחשבה (חוספות קידושין

→ דעת רש"י שהעולה אינה סאה על הרהור הלב כי אין צורך בפיה אלא בבני נח, אבל בישראל אין הקב"ה מעדף מחשבת רעה למעשה

אדם כי יקריב מכם רצו למילה שמחשבת יוצא מכלל ערל, ועי"ן וסמך ידו בקרבנותיו

ה ומן
של
נמצא
כי לא
הביא
לא
מעות
קדונו
כה עג.

קרבנו
א ב ג
לשון
עולה
ז"ל
יחיד
ידו
פסוק
דבא,
הבם

באדם
בר צור
במועד
ג דאה
נסכים,
זואמרו
טמעת
ת והיה
דמעות
דמעות
זמאל א
הבוכה
מאמר
א לשון
רבים.

עה. לשון הגמרא שם: "תניא היה רבי מאיר אומר גדולה תשובה שבשכיל יהוד שעשה תשובה מוחלין לכל העולם כולו. שנאמר ארפא משובתם אהבם נדבה כי שב אפי ממנו. מהם לא נאמר אלא ממנו". עו. "שאיאת במסכת סוטה (לו ע"ב) דהוי ערבי דערב, דהיינו שכל אדם קיבל עליו ערבות שיקיימו כל ישראל את הערבות בשבילו. נמצא אם לא היו מוחלין לכל העולם היה נשאר עליו חיוב ערבי דערבי" - לשון הפנים יפות שם. עו. כדאיתא במדרש (ויקרא רבה ז ג): "אמר רשב"י לעולם אין העולה באה אלא על הרהור הלב, א"ד לוי מקרא מלא הוא (יחזקאל כ לב) והעולה על רוחכם". (מזן ההתעוררות תשובה). עת. עדיין, רק בירדן קבלו עליהן ערבות על הנסתרות, כדאיתא בתוספות סוטה (לו ע"א ב"ה עולם) (שם פ"ז ה"ה) (מזן ההתעוררות תשובה). וה"ל הגמ' בסנהדרין (מג ע"ב) (וברש"י): "שלא ענש (המקום את צדיקים שבישראל) על הנסתרות (שביד עוברי עבירה) עד שעברו ישראל את הירדן, דברי רבי יהודה. אמר ליה רבי נתניה וכו' ענש על הנסתרות (האחרים) לעולם וכו', אלא כשם שלא ענש על הנסתרות כך לא ענש על עונשין שבגלוי עד שעברו ישראל את הירדן". עי"ש. עט. מאמר זה נדפס גם בדרשות (ח"ג תג ד"ה והנה מהדו"ק קע"א ג). פ. כלומר דערל אינו רשאי להכנס לעזרה וממילא משלח קרבנותיו ע"י שליח, והואיל והשליח אינו סומך נמצא שקרבן הערל אינו בסמיכה, ובתוס' (פסחים שם ד"ה ערל) הקשו איך משלח קרבנות והא בעי סמיכה, והירצו דהכא מיירי בעופות, עי"ש.

[ט]

לט ע"ב ד"ה מחשבה, מה שאין כן ישראל לא צריך עולה כי אם על עשה, דבישראל אין הקב"ה מצרף מחשבה רעה למעשה (קידושין שם).

ונראה לומר דזה תליא בפלוגתא במסכת מנחות (סג ע"א) אי מנחת מחבת מכפר על הרהור הלב ומנחת מרחשת על דיבור פה פ"א, ואם כן כיון שמקריבים ציבור בכל יום שני תמידים שהמה עולות על הרהורי לבם, מה זה שמיד חוזר כהן גדול ומקריב חביתים על הרהורי לב, אלא על כרחך עולה לא כפרה אלא על עשה, והרהורי לב לא נתכפרו, ומקריב כהן גדול חביתים על הרהוריו פ"ב, אך למאן דאמר מרחשת על רחש לב ומחבת על דיבור פה, אין ראייה מחביתי כהן גדול. L

למ"ד מנחת חביתין באה על הרהורי הלב, ע"כ דעולה לאו להכי אתי אלא על מצות עשה

עד שלא הרג לזמרי או לא, וקשה בעיני שיהיה פנחס משמש כלוי כל ארבעים שנה. אבל יש לומר נהי כהן גמור לא היה לזרוק דם ולהקטיר, אבל הצחת האליתא ועריכת האש היה עושה ועובר, עיין תוס' ישנים יומא דף כ"ד ע"ב בד"ה הצחת אליתא וכו', דעל כל פנים אין זו חייב עליה. ואם כן אתי שפיר, בכל העבודות כתב בני אהרן שהם כהנים, לאפוקי בני אהרן שאינם כהנים כגון פנחס ובניו שלא נתכהן עדיין, אבל בעצים כתיב בני אהרן הכהן, דמוסב על אהרן שהוא כהן, בנים שלו אפילו פנחס יבער אש על המזבח.

ואם מן הצאן קרְבְּנו וגו' וְשַׁחַט אֹתוֹ עַל יַד הַמִּזְבֵּחַ צִפְנָה לִפְנֵי ה'. (א י"א)

צפונה לפני ה' כתיב בכך צאן ולא בכך בקר, ואף על גב דילפינן (זבחים מה ע"א) מוי"ו מוסיף כג דגם בכך בקר טעון צפון, מכל מקום מדכתבו בכך צאן, מרמו דבן צאן שהוא פחות מבן בקר מכפר על הרהורי הלב הצפונים וטמונים, ובן בקר על עשה ולא תעשה הניתק לעשה פ"ד דחמיר מהרהורי לב. וכל

בן צאן כתיב חרורי ה' הצפונים נאמר בו יבן בקר על עשה יותר וחס עיקר כפח הרהורי שמתמחה לו טענה נשחטת פ

חטאת הבא על השגג הוא [על ההרהור]. ז בחטא לא נודמן לו ע לצדיק כל און (משלי במקום אשר תשחט החטאת) (להל)

וְתִקְרַב וְהִקְרַעְתָּ יִרְחָן

במדרש רבה פרשה ז בקר לא כח

והקטיר (א ט) ובאיל ומה שתירץ שם על זה פי פשוט נראה לי כי היינו הולכת איברים י ע"כ) שפסול בזרפ, והנו איברים הוא עבודה י דישחט בצד הכבש וי (שם), אלא בכך צאן כתי שחיטה בצפון, והכבש ד סב ע"ב), על כן אי אפ מצפון לדרום, על כן

בן צאן כתיב שחיטת בצפון, ולכן כתיב הקריב היינו הולכת איברים לכבש שהוא בדרום, משא"כ בכך בקר

פה. זה לשון המדרש: "בע והכרעים ירחץ במים והקריב ברש"י בפסוק ה' בד"ה והק הכהנים את הדם", ופירש ר ששתיהן בבני אהרן". אמנם הולכת אברים לכבש דעבז [והקטיר] המזבחה, ואמר מו בעה"ת עמ' ד ד"ה והקרב. (מין ההתעוררות תשובה). ו צהובה סביב לצואר פסולין מפני קוטנו, דיצאו מכלל קטנו ואסרו שחיטתם, ובכדי להכ (ראה להלן עמ' נ ד"ה זאת) ה

פא. בגמרא (ופירוש רש"י): "מאי טעמא דרבי יוסי (דמרחשת יש לה כיסוי ומחבת אין לה כיסוי), אילימא מרחשת דאתיא ארחושי הלב (הרהור עבירה, שהוא דבר מכוסה לפיכך מעשיה מכוסין) כדכתיב (תהלים מה ב) רחש לבי דבר טוב, ומחבת דאתיא אמחבואי הפה (נבוחי הפה כגון שהרכיל, שהוא בגלוי) כדאמרי אינשי מנבח נבוחי, אימא איפכא מחבת דאתיא אמחבואי הלב כדתיב (בראשית לא כז) למה נחבאת (טמונה, ולב חבו וטמון הוא) לברות, מרחשת דאתיא ארחושי כדאמרי אינשי הוה מרחשן שיפתותיה, אלא גמרא גמירי לה (דא מכוסה וזו מגולה)". פב. וכמבואר לעיל בדעת רש"י שבישראל אין הקב"ה מצרף מחשבה למעשה ואין צריכים כפרה על הרהורי הלב, וכהן גדול שאני. פג. מדכתיב ואם מן הצאן. (מין ההתעוררות תשובה). פד. ראה לעיל פסוק ג ד"ה אם עולה.

Yissrael, m. - Modzisz, d. 1921
ספר

דברי ישראל

על התורה

דברים יקרים וחביבים. מנופת צוף ערבים.
שלהבת יה ולפידים. גם צחים וחדים.

מכבוד קדושת אדוננו מורנו ורבנו
הרב הצדיק הקדוש ראש גולת אריאל

מ"ה ישראל זצוק"ל ממודזיץ

אלה הדברים. פקודי ה' ישרים. תורה ויראה
צמודים. חיי עולם לומדים. מעומק לבו יצאו.
וללבות נכנסו ובאו. האמת לו למטרה. בזבחי רוח
נשברה. נחבא אל הכלים. בעבדות טמיר ונעלם.
הקדושה בקרבו שמורה. עוטה כשלמה אורה.
מטה כלפי חסד. לפני אל אחד. מליצת ישראל
להעיד. אדם יושרו להגיד.

מתוך הקדמת כ"ק אדמו"ר הישא ברכה זצוק"ל

נערך ונסדר מחדש ברוב פאר והדר
בתוספת ליקוטים ומפתחות
בהוספת עשרות הגהות והערות
מכ"ק אדמו"ר מהרשי"א זצוק"ל מכת"ק
בגליוני הדברי ישראל' שהיה תחת ידו
שלא שזפתם עין הדפוס

ברוקלין ניו יורק
שנת תשס"ח לפ"ק

יוצא לאור ע"י
מכון אשי ישראל

15

חנה ידך, אם למדת תורה בעשרך אל תשב
בטל בשעת עניות לפי שטוב מעט בדוחק
ממאה פעמים ברוחה, ר"ל שמעט הזה יותר
יקר בשמים מהרבה ברוחה, ועל כן היא
הרע מתגבר לבטלו.

ובאמת כשפונה להתפלל מחוץ
הטרדות, אזי אחר התפלה רואה בחוש שלא
הפסיד כלל, והיו רק טרדות המדומים מעשה
בעל דבר לבטלו, וכדג הניצד בדבר מאכל
(עי' צ"ב כא, ב וברש"י ד"ה שאני), ועל כן צריך
זירוז ביומר, והבין:

→ ונראה עוד בזה. כי לכאורה מהו ציווי

הזרזות כאן דווקא בקרבן עולה.
אלא הנה ידוע אין לך אדם שאין לו שעה
(עפ"י אבות פ"ד מ"ג), כי יש לו בכל יום
איזה הרהור טוב ורעותא דלצא וחשק
לעבודת הבורא, והוא הנה קול המכרזת
בכל יום על התשובה (וזה"ק נשא קבו, א)
כנודע (ספר חרדים מלות התשובה פרק ז; בן פורת
יוסף בהקדמה בשם הכעש"ט), אך העיקר הוא
כי הרהור הטוב שנפל במחשבתו צריך
שיזיח מיד מכה אל הפועל באיזה עובדא
טבא, ובאם לאו הוא כחלוס יעוף וכענן
כלה ונאבד.

וזוהו שפירשנו בכללים (אות א עמ' רעט), אין
העולה בא אלא על הרהור הלב (ויק"ר ז, ג),
היינו לכפר על הרהור הטוב שהלך לאיבוד על
ידי שלא עשה מעשה טובה, עי"ש, זה שאמר
כאן בעולה אין זו אלא לשון זירוז מיד
ולדורות, פי', מיד כשמתעורר במחשבתו של
אדם הרהור טוב, אל יתעצל לומר לכשאפנה,

והנה ידוע (עי' מילתא יתרו מס' דמחדש פרשה
ב; משמרת איתמר בשלה ד"ה ופרעה) כשמתעורר
החשקו בלבו של אדם לילך לתורה, עומדים
עליו טרדות המונעים אותו, וכן כשמגיע
זמן תפלה, בין העני ובין העשיר באים
לנגדו מניעות ועיכובים ומשמיט את עצמו
ואומר לכשאפנה, והכל טרדות ממון, העשיר
העסקים אינם מניחים אותו, והעני הדוחק
ועוני אינם מניחים אותו, כמו שפירשתי
הגמרא (סנהדרין עב, א) חזקה אין אדם
מעמיד עצמו על ממונו, מה שאין האדם
יכול לעמוד עצמו להתפלל, הוא מסכת
דאגת הממון, עיין שם בדברינו בכללים (אות
ה עמ' עכב).

זהו שאמר אין זו אלא לשון זירוז מיד
ולדורות, ר"ל אל תאמר לכשאפנה אשנה (אבות
פ"ג מ"ד) רק לעשות 'מיד' - מצוה שבאה לידך
אל תחמיצנה (מילתא בא מס' דפסחא פרשה ב),
ומיד מחוץ הטרדות לפנות לתורה ותפלה, זהו
'ולדורות' כי התורה ותפלה הם לדורות
במקום הקרבנות.

אמנם הנה טרדות העשיר כיון שהם
טרדות הרחבה והעושר, באמת אינו עוד
קשה כל כך לפנות מהם לתורה ותפלה, אבל
הטרדות של העני, שהם מחמת שלרש אין
כל, והטרדות שלו הם עניות ודוחק, קשה
מאד לפנות לתורה ותפלה כנודע, זה שאמר
רבי שמעון 'ביותר צריך הכתוב לזרוז במקום
שיש בו חסרון כיס', היינו בטרדת העני
שקשה ומבלבל צריך זירוז ביומר שלא יעוזב
תורתו מפני עניו, כדאיתא בילקוט (קהלת,
תתקפט) על הכתוב (קהלת יא, ו) ולערב אל

מיד
משה
מסכת
(משלי)
היינו
שראה
צריך
הזה
והוא
הלב
חסרון

תפלה
ל כל
ית קי
ה, א)
פריס
לב,
על
הביא
מקום

הזה
יתכן

וכלול
ק ויצא
ה, ב)
ראשית
עיי"ן

רק לעשות מיד צורחות איזה עובדא טבא ד, וכן יש לה למחשבה קיום להלאה ולדורות, עיין שם בדברינו.

וזהו שאמר 'ציומר צריך לזרו במקום חסרון כיס', ר"ל כשהרהור הטוב ורעותא דלצא הוא בענין פיזור ממון לקרנות ולמנוח ה', בודאי צריך זירוח ביותר לצרף מיד מחשבתו הטובה למעשה בעובדא טבא, ודי למצין:

או יאמר 'אין זו אלא לשון זירוח' היינו אחישנה (ישעיה ס, כג), 'וביותר צריך הכתוב לזרו במקום שיש בו חסרון כיס', ר"ל עכשו בחבלי משיח דור עני בצער ודוחק, צריך לזרו ולמהר ביאת הגואל. זהו (תהלים עט, ח) מהר יקדמונו רחמיך כי דלונו מאד, 'מהר' הוא אחישנה, 'כי דלונו מאד' וכלה פרוטה מן הכיס, לכך צריך זירוח ביותר, כי אם זכו אין נורך לבקש, כי הלא אמרו ז"ל (סנהדרין כח, א) וכו' אחישנה, אלא אף אם לא זכו

חלילה, ככל זאת ימהר משום כי דלונו מאד ולא יכלו להתמהמה ה'.

והנה ידוע מספרים הק' (אגרא דפרקא אות רמז) שאם היה הגאולה בעתה לא היו חבלי משיח, ורק משום אחישנה, כמו קושי השיעבוד במצרים שהיה למהר הגאולה (ש"ך עה"ט בראשית טו, יג; פרשת דרכים דרוש ה), והנה פירש רש"י בפרשה שלמעלה (א, א), ויקרא לכל הזוויים קדמה קריאה לשון חבה, עיין שם לעיל בדברינו (עמ' ז) לרמזו על הגאולה, והיינו 'קדמה קריאה', שהחבלי משיח קודם הגאולה יהיה בלשון חבה ורכות ובנחת לא קשות חלילה. זהו הדיוק מהר יקדמונו, 'מהר' היינו אחישנה, ובכל זאת 'יקדמונו רחמיך' שיהיה לפני הגאולה קדמה קריאה לשון חבה, 'כי דלונו מאד' ואין כח לסבול.

וזה שמצקשין ציהי רלון שאחר תהלים ותקרא לשבוים דרור, הענין 'ותקרא' לשון

הגהות:

ד. וכמו שאמר אא"ז צוק"ל מזוואלין הענין מה שנאמר באברהם אבינו אצל העקידה (בראשית כב, ג) וישכם אברהם בבוקר וגו' ויבקע עצי עולה ויקם וילך אל המקום אשר אמר לו האלקים וגו', שיש לדעת למה הקדים לבקוע העצים לפני הליכתו, הלא ניקל היה יותר לקחת עמו עצי העולה ולבקוע אותם במקום העקידה.

א"א אברהם היה ירא שלא יבוא היצר הרע בינתים ויפתהו מלקיים דבר ה' ולהתחרט על מחשבתו הטובה, ובאמת נמצא במדרש (תנחומא ירא, כב) שהשטן הוא היצר הרע עשה תחבולות לעכבו, עיי"ש, לכך הקדים בבוקר השכם לעשות מיד עובדא טבא לצורך העקידה גופא, בבקוע

עצי העולה עוד טרם נשא רגליו ללכת, ועל ידי זה לא יהיה עוד להיצר הרע התגברות אחרי התחלת המצוה במעשה, עכ"ל:

ה. כי כן מצינו גם כן אחישנה אף שלא זכו אלא מצד מדת הרחמים, כי נפלה לא תוסיף וגו' (עמוס ה, ב עיין ברכות ד, ב), וכמו שהיה ביציאת מצרים אחישנה בגאולה קודם השלמת הזמן כיון שלא יכלו להתמהמה, אף כי היו עירום ועריה (יחזקאל טו, ז; עי' בסידור הארז"ל, הגש"פ פסקה מצה יז), לכך אמר מהר יקדמונו רחמיך, ר"ל אחישנה מצד מדת הרחמים. והרמזו על זה גם כן במלת 'אחישנה' בגימטריא 'רחום וחנון', וכדרשתם ז"ל בזה (ברכות ז, א) אף על פי שאינו הגון וכדאי, עיי"ש:

חבה כנ"ל. וזהו סמיכת ו, ו, היינו אין זו אלא לשון קהלותיו לקבץ צורחות אחי פרשת ויקרא, היינו לכו קריאה לשון חבה, לקב' ובחבה, והו

אי נמי אין זו אלא זירוח צורחות צריך הרחם (תהלים קיט, לב) 'דרך צורחות, אימתי כי תרחיב במדרש (בר"ר פרשת ואלא את רגליו (בראשית כט, א) טובה נשא לבו את רגליו וי שם ברש"י, זהו שקדמה חבה לפרשת זו שהיא זריו הדוחק והעוני מז

והנה ידוע בעובדא ד (וזהר הק' אמור כב, א) שיהיה עושה פעולה למי בחשק וזריות לא בעלנות ו בודאי אינו עושה רושם למי שורה ממוך עללות (שבת ל את אהרן אין זו אלא לשון המלוה צורחות ומשק, זאת שעושה פעולה ורושם למ והכוונה גם על תפלה שה (נרשם טו, א), ואין עומדין ל (ברכות לא, א)

או יאמר 'אין זו אלא התחוקות כנוכר לעיל ועל זה אמר רבי שמעון

בעצמו מלדבק בצרון, שנדמה לו עוד שהוא גדול ממנו כידוע.

והיינו כדוגמא שאמר א"י זוק"ל על מאמר הגמרא (ברכות כח, א) כשמינהו לרבי אלעזר בן עזריה לנשיאות, אותו היום סילקוהו לשומר הפתח, שהיה רבן גמליאל מכריז ואומר כל תלמיד שאין חוכו כברו אל יכנס לבית המדרש, והקשה הרבי מהו זוק"ל זוק"ל מי היה יכול להיות שומר הפתח שידע מי שאינו חוכו כברו ולא יכניסנו, וחירן כי מדיבורו של רבן גמליאל הנדיק נברא מלאך והמלאך הוא יודע מי שאין חוכו כברו ולא יכניסנו.

ותבוא א"י זוק"ל וכי מי ראה את המלאך שעומד אלל הפתח שלא יכנס, וצפרט זה שאין חוכו כברו בוודאי לא ראה שלא יכנס. וחירן שהפירוש הוא כן שהמלאך הוא רוחני הנכנס בלבות בני אדם, ולזה שאין חוכו כברו פתחו המלאך שאין כדאי לפניו לכנס לבית המדרש זה, כי הוא בעצמו יותר למדן ונריך לו רבי גדול ממנו, על כן לא נכנס, ודי למצין:

7 ← אין העולה בא אלא ע"ה הרהור הלב (ויק"ר פרשה ז, ג). ופירוש הפשוט היא על הרהורי עבירה. ויש לומר עוד על הרהורי מצוה וכמו שאבאר, דהנה הרהור הוא דקה מן הדקה, וכמו אבן עובד שהוא קטנה נריך לררור אותה בשמלה כדי שלא תאבד, כך כשנפול לאדם במחשבתו איזה הרהור טוב ורעוהא דלכא לעבודת הבורא נריך לעשות מיד איזה עובדא טובא ולררור את

ההרהור הטוב במעשה טובה (עי' האמונה והנעחון לרמב"ן פרק יט סוד"ה לא חשא), והיו מחשבה טובה מצטרפות למעשה (קידושין מ, א) ויש לה קיום, ובאם לאו הוא כלה ונאבד.

וזהו שאמרו אין העולה בא אלל על הרהור הלכ היינו לכפר על הרהור הטוב שהלך לאיבוד על ידי שלא עשה מיד איזה מעשה טוב. עיין בדברינו פרשה וישלח (עמ' קצו) על הכתוב (בראשית לה, יד) וילכ יעקב מצבה במקום אשר דיבר אמו, ובפרשה חרומה (עמ' חכט) על מאמר רז"ל (יומא עב, ב) מעשה רוקס (שמות כו, לו) מעשה חושב (שם, א) - שרוקמין במקום שחושבין, והבן: L

אין בו אלא יישון זיררו מיד וצדירות (קידושין כב, א) יש לומר גם כן על דרך הנ"ל כשנפול לאדם במחשבתו הרהור טוב וחשק לתורה ותפלה אל יתעצל לומר לכשאפנה אשנה, אלל מיד צורחות ירוך לתורה ותפלה ובכן יש קיום להרהור הטוב ולהלכה, זהו שאמרו 'ולדורות'. עיין בדברינו שם בפרשת לו (עמ' מז), ודו"ק:

אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה, שנאמר ונדרתי י"י ואת התורה אדם כי ימות באהל (שבת פג, ב). ותימה הלל וחי זהם כתיב (ויקרא י"ה) וכו' (יומא פה, ב).

אלל דהנה ידוע הפירוש רש"י ז"ל על הכתוב (בראשית מז, כט) ועשית עמדי חסד ואמת, חסד שעושין עם המתים היא חסד של אמת שאינו מנפה לתשלום גמול, והנה כן

שיל"ת

ספר

חתם סופר על התורה

השלם והמפואר

ויקרא

מרבנו משה סופר זצוק"ל
בעל שו"ת וחידושי "חתם סופר"

יצא לאור במהדורה הראשונה בשנים תשי"ה - תשכ"א מכתי"ק,
בתוספת ציונים מתג"ך ומחז"ל, והערות "שער יוסף"
על ידי הגה"צ רבי יוסף נפתלי שטרן זצ"ל חתן הגי"מ שלמה אלכסנדרוי סופר זצ"ל
בן מרן רבי שמעון סופר זצ"ל אבדק"ק קראקא ובעל מכתב סופר
בן מרן רבנו המחבר זצ"ל

ועתה יוצא לאור במהדורה מושלמת חדשה ומפוארת
על ידי מכון להוצאת ספרים וחקר כתבי יד
ע"ש החתם סופר ז"ל
ע"ה"ק ירושלים תוכב"א
תשפ"ב

מהדורת שטראספער

לן אפילו אלפים נפשות מתפללים הכל קרוי יחידים כל אחד בפני עצמו, אך שליח ציבור המוציא רבים ידי חובתם ומתפלל בשליחותן הוה להו רבים, וברוב עם הדרת מלך. הגה כי כן היה מקום לומר, לא שהיה משה גדול מששים רבוא, אלא ששים רבוא יחידים לא יכול כל אחד ואחד לשמוע פן ימותו, אבל משה רבינו ע"ה בשליחות כולם הוא הכולל מששים רבוא יכול לשמוע, ועל כן הקדים לומר וידבר אליו למעוטי כל ישראל לא שמעו, ונפסק הדיבור בפתח אהל מועד (רש"י), ואילו היה משה רבינו ע"ה שומע בכח כולם לא היה נפסק הדיבור כשמגיע לגבולם, אלא על כרחך בכח עצמו שמע מה שלא יכלו ששים רבוא. (תק"ף)

וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וְגו': דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קָרְבָן לָהּ.

אדם שיש לו קרבה לה הוא מכס

פִּירֵשׁ רש"י אמור להם דברי כנושים בשבילכם נדבר עמי. י"ל דזה מרומז במה שכתוב אחר כך, דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב מכס קרבן לה', מרומז אדם אשר יקריב לה', רצונו שיהיה לו שום קריבות לה', אותו הקריבות מכס הוא לו, כי בשבילכם הוא נדבר עם נביאי כ"א. (תקס"ג)

אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קָרְבָן לָהּ מִן הַהֶהָמָה וְגו': יִקְרִיבֶנּוּ אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְגו': וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הָעֵלָה.

יקריב תהיה מעמו שהוא המילה וזו וסמך ידו על קרבנותיו

יש לרמוז דקיימא לן (פסחים סב ע"א) ערל אינו נכנס אלא משלח קרבנותיו, וכיון שמשלח אינו סומך (תוס' גיטין כח ע"ב ד"ה והא) דאין השליח סומך (מנחות צג ע"א). והיינו אדם כי יקריב מכס קרבן פירוש שיקריב תחילה קרבן מעצמו וגופו שהוא המילה, אז אם מן הבהמה יקריב אותו פתח אהל מועד ולא על ידי שליח ועל ידי זה וסמך ידו. (תק"ף)

אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קָרְבָן ויקרא לה' מן הַהֶהָמָה מִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאן תִּקְרִיבוּ אֶת קָרְבָנְכֶם.

יקריב תהיה מעמו שיש קריב מן אהל מועד כטמא

רמזו כאן כרבי עקיבא דמרבה ערל כטמא כ"ב (חגיגה ד ע"ב), והסברא נוטה לכך, יען כי המילה - הקרבן שאדם מקריב מגופו לה', ולא יתכן טרם שיקריב מגופו הראוי לה' שיקריב בהמה, והיינו אדם כי יקריב מכס פירוש מגופו ועצמו יקריב קרבן לה', אז מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו קרבנכם, ולא ערל וכרבי עקיבא. (תקצ"ב)

אם עלה קרבנו וגו' יקריבנו אל פתח אהל מועד יקריב אתו לרצונו לפני ה': וסמך ידו על ראש העלה ונרצה לו לכפר עליו.

כ"א כי יקריב מן אהל מועד וסמך ידו על ראש העלה

יש לדקדק כפל הענין יקריב אותו לרצונו, ונרצה לו לכפר עליו. גם יקריבנו פירשו בו שמצוה שיביאנו בעצמו אל אהל מועד ולא ימסרנו לשליח כ"ב, מדוע רמז זה

שער יוסף והוספות

קול הדיבור עצמו וחיה, תדע לך שהוא כן שמכולן לא קרא אלא למשה, לכן נאמר ויקרא אל משה. כ. ובקובץ תשובות ס"ד עשה מן מהלכים ליסוד זה עיי"ש. כא. כע"ז באור החיים (פסוק ב ד"ה ובדרך רמז). (שער יוסף). כב. בחגיגה: "הערל והטמא פטורין מן הראייה"... הא מני רבי עקיבא היא דמרבי לערל כטמא". כג. ברש"י: "אל פתח אהל מועד, מטפל בהבאתו עד העזרה", ובדעת זקנים

כאן, הלא בכל התורה משלוחו כ"ב (קידושין י"ל) הגה העולה בא על או על חטא הרהור רמב"ן (פסוק ד) בשם (תורה ויקרא רבה ז ג), או לראייה אדוניו יתברך שמו בדור והנה מלאכי מעלה אינם של אדם כ"ב (זהר ח"א קא ע' שמביא עולה יתגלה אל ה ומגרה השטן כנפשו, כי השטן כי דרך עוצב בוי"ו, שיביאנו הוא בעצמו אל נראה כאילו בא לראיית פ עמו כ"ב ובאמת לפני הקב"ה הוא יכפר לו בו, וזהו יביא

מבעלי התוס': "אל פתח אהל שאין זה דרך של מעלה, אלא וראה ליקוטי חבר בן חיים ו' אה"ע ס' לה סק"ב. כה. אין שום שר ומלאך מכוונה עי ד"ה ו"ל, ה"ד עמ' שה ד"ה והיינו) על התפלות אינו יודע מחשבתו שם בהערה ממון ההתעוררות אחשוורוש, אבל באמת בתוס' אדם וצ"ע". ובשער יוסף שם ז לפי שהיודע ברוח הקודש מכי מא, וכן במרדכי ויאמר המן ב הניח בצ"ע מקרא (דברי הימים-ו וגו' מי ידענו אני ה' חוקר לב במחלוקת הרמב"ם (הל' יסודי הו שמאמין הרמב"ם, ואם כן בהכו ועיין בספר מדבר קדמות מער בן חיים הוסיף: "המביא עולת לשלוח על ידי שליח, דאין זו האלה ויגד וגו', בשונו מהר הכ גנים, היה לי להשיאו אשה מב

ב"ב ע"א) ערל
בנותיו, וכיון
כח ע"ב ד"ה
ת צג ע"א).
קרבן פירוש
גופו שהוא
ב אותו פתח
ועל ידי זה

קרא לה' מן
תקריבו את
(א ב)
מרבח ערל
הסברא נוטה
אדם מקריב
מגופו
יינו אדם כי
עצמו יקריב
הבקר ומן
ערל וכרבי

ל פתח אהל
ה' וקמף ירו
בפר עליו.
(א נד)
אותו לרצונו
גם יקריבו
עצמו אל אהל
מדוע רמו זה
קרא אל משה.
י"ם (פסוק ב ד"ה
רבי עקיבא היא
ד"ה, ובדעת זקנים

כאן, הלא בכל התורה מצוה בו יותר משלוחו (קידושין מא ע"א).

הנה העולה בא על אחד משני פנים, או על חטא הרהור לב כמו שכתב רמב"ן (פסוק ד) בשם (תורת כהנים) [מדרש] (ויקרא רבה ז ג), או לראיית פנים לרצות פני אדוניו יתברך שמו בדורון (זכחים ז ע"ב). והנה מלאכי מעלה אינם יודעים מה בלבו של אדם (זהר ח"א קא ע"ב), נמצא על ידי שמביא עולה יתגלה אל השטן שחטא בלבו ומגרה השטן בנפשו, כי לפני זה לא ידע השטן כי דרך עוצב בו, על כן עצה יעוצה שיביאנו הוא בעצמו אל אהל מועד ויהיה נראה כאילו בא לראיית פנים ומביא דורונו עמו כי ובאמת לפני הקב"ה נגלו תעלומות הוא יכפר לו בו, וזהו יביאנו אל אהל מועד

בעצמו, כאילו הוא בא לרצונו לפני ה' לרצות אותו על ראיית פנים, אמנם באמת ונרצה לו לכפר עליו.

ועל דרך זה אני אומר מה שאמרו חז"ל (סנהדרין פט ע"ב) שקטרג השטן ואמר, אברהם מכל הסעודות לא הקריב לפניך אפילו דורון אחד, אמר לו הקב"ה אפילו אומר להקריב בנו לפני לא ירהר אחר מדותי. וקשה מה ענין תשובה זו לשאלה זו, מכל מקום מאי טעמא לא הקריב דורון לפניו. גם קשה מה שאמרו חז"ל (בראשית רבה נו ג) אחרי הדברים האלה ויוגד לאברהם לאמור הנה ילדה מלכה גם היא בנים לנחור (בראשית כב כ), פירש רש"י (שם) הרהורי דברים היה עיי"שית, ואם כן הרי הרהר קצת.

→ טענת השטן
אך יתכן שכל
הסעודות לא
היה אצ"ה
ולמה לא
הקריב עולה
והשם הקב"ה
אפי' אומר
להקריב בנו לא
יהיה

שער יוסף והספוח

מבעלי התוס': "אל פתח אהל מועד יקריב אותו, שלא יאמר אדם לכתן לך וקה בהמה והקרב אותה, שאין זה דרך של מעלה, אלא בעל הקרבן מידדו ומביאו עד לפני בית המלך", וכ"כ בפירוש הרא"ש. וראה ליקוטי חבר בן חיים (ה'ג עמ' ח ד"ה עוד הא'). כד. ראה מג"א ס"י רנ סק"ב, ופתחי תשובה אה"ע ס"י לה סק"ב. כה. כן כתב מרן בכמה מקומות, לעיל (ה"ב עמ' רנט ד"ה עתה הא'): "וידוע כי אין שום שר ומלאך ממונה על המחשבה ולא ידעו מה בלבות בני אדם זולת ה' לבדו". ולהלן (עמ' מה ד"ה ונ"ל, ח"ד עמ' טה ד"ה והיינו). ובדרשות (ה"א פד ד"ה ובהפסדה, מהד"ק ש"נ ב') כתב: "כי המלאך הממונה על התפלות אינו יודע מחשבות". וכ"כ בתורת משה (ה"ב עמ' ר ד"ה והנה מיכאל, ושם רנט ד"ה ברש"י), וראה שם בהערה ממרן ההתעוררות תשובה: "כדחובא בספרים יעוין ביערות דבש (ה"א דרוש ג ד"ה אמנם אחשוורוש), אבל באמת בתוס' שבת י"ב ע"ב ד"ה שאין מלאכי, נראה כי המלאכים יודעים מחשבות בני אדם וצ"ע". ובשער יוסף שם ציין למעדני יו"ט ברכות (פ"ב סימן ב אות ו) שכתב שהתוס' כתבו כן מסברא, לפי שהיו דעו ברוח הקודש מכיר מה בלבו של אדם, כמו שמצינו ברבקה ויאמר עשו בלבו (בראשית כו מא), וכן במרדכי ויאמר המן בלבו (אסתר ו ו), מכל שכן המלאך שיודע ומכיר מחשבות לב אדם, אולם הניח בצ"ע מקרא (דברי הימים ב ו ל) כי אתה לבדך ידעת את לבב בני האדם, ובידמיון (זו ט) עקוב הלב וגו' מי ידענו אני ה' חוקר לב וגו', ע"כ. וראה עוד בשל"ה (עשרה מאמרות מאמר שני בהגה ה) שכתב דתלוי במחלוקת הרמב"ם (הל' יסודי התורה פ"ב ה"ה) והזהר (ח"א קא ע"ב), וסיים: "התוס' מאמינים במלאכים כדרך שמאמין הרמב"ם, ואם כן בהכרח אין נסתור מהם. אבל האמת אינו כן כמבואר בזהר הנ"ל שאינם יודעין", ועיין בספר מדבר קדמות מערכת מ אות יא. כו. מלשון"כ תהלים קל"ט כ"ד. כז. בליקוטי חבר בן חיים הוסיף: "המביא עולת חובה דרכו לשלוח כפרתו אפילו על ידי שליח, אבל עולת נדבה אין דרך לשלוח על ידי שליח, דאין זה דרך ארץ אפילו לפני מלך בשר ודם". כת. ברש"י: "אחרי הדברים האלה ויגד וגו', בשובו מהר המזריה היה אברהם מהרהר ואומר אילו היה בני שחוט כבר, היה הולך בלא בנים, היה לי להשיאו אשה מבנות ענר אשכול וממרא, בשרו הקב"ה שנולדה רבקה בת זוגו, וזהו הדברים האלה, הרהורי דברים שהיו על ידי עקידה".

ונ"ל דידוע מרוב אכילה ושתייה אין ניצול לכל הפחות מהרהור ואם כיט הוא צדיק ונשגב, ומשום הכי הקריב איוב עולות מספר, אולי חטאו בני וברכו אלוקים בלבבם (איוב א ה), והן הנה היתה טענתו של שטן איך אפשר בכל הסעודות הללו לא הרהר אברהם אבינו ע"ה אפילו פעם אחת כי השטן אינו יודע מחשבות שבלב, אמנם תלה הדבר במצוי ואיך אפשר זה בלא הרהור ואיך לא הקריב עולה אחת לכפר על הרהור הלב, ואמר לו הקב"ה זה אינו מהרהר כלל, וראיה, אם אומר להקריב בנו יחידו ולא יהרהר והיש מקום להרהר יותר מזה ואפילו הכי לא הרהר, ואתי שפיר, אך מנא ליה לשטן שלא הרהר הלא אינו יודע מה בלב, לכן מייתי אתר הדברים האלה הרהורי דברים היה כאן, פירוש אברהם אבינו ע"ה דיבר דברים אשר מהם נגלו תעלומות לבו, כי נצטער ואמר על שלא השאתי אשה לבני ולא הוליד עדיין בנים משום כן לא זכיתי להקריבו לה, כי לא רצה ה' להכרית זרעי כי אמר ביצחק יקרא לך זרע (בראשית כא יב), אבל אילו נשא אשה הייתי זוכה להקריבו, לכן מיהר והשיא לו אשה כדי שיהיה מוכן להקריבו אם יעלה הרצון לפניו יתברך שמו, מזה ניכר ונודע כי לא הרהר אחר מדותיו יתברך שמו. (תקס"א) ל

אדם עלה קרבנו וגו' זכר תמים יקריבנו אל פתח אהל מועד יקריב אתו לרצונו לפני

עלה יקריב רק מי שתמים עם ה' ועיניו העלה בסולם השלה אל ה' וירד ספע לעצמו במחשבתו ובמעשיו

שער יוסף הוסיפות

ה': וְסֹפֵר יָדוֹ עַל רֹאשׁ הָעֹלָה וְנִרְצָה לוֹ לְכַפֵּר עָלָיו. (א ג-ד)
הנה כתיב (ירמיה ז כא) **עולותיכם ספו על זבחיכם ואכלו בשרל**, ואין הכוונה להתלוצץ, אלא כי השלמים והחטאת נאכלים לכהנים כמו שכתב רמב"ן (פסוק ט) כי הם מורי התורה וזכותם יסייעו לכפרתו ל"א, אמנם עולה שהיא באה על הרהור הלב (ויקרא רבה ז ג) לא יביאנו כי אם מי שאין לו שום חטא במעשה ודיבור רק בהרהור מחשבה, ואין הכהנים כדאים להתפלל ולהגן על צדיק כזה כי מה אולמייהו מיניה. והמקריב עולה ואינו כדאי לזה הוא חוטא כי מראה כאילו הוא צדיק ולא חטא אלא במחשבה, על כן אמר להם הנביא שיעשו מעולתם זבחי שלמים, כדי שיאכל הבשר למורי התורה ויגינו עליהם לכפר בעדם ל"ב.

על כן הזהיר כאן, מי שמקריב עולה יהיה זה המנדב זכר תמים בבחינת זכר המוסיף כח בפמליא של מעלה, ויהיה תמים עם ה' וידקדק בכל מעשיו, אל פתח אהל מועד יקריב אותו פירוש כמו שעשה הלל שהביא בהמתו חולין אל פתח העזרה ושם הקדישה שלא ימעול אדם בה (פסחים טו ע"ב), והכי נמי יעשה זה באופן שיהיה כל מעשיו זכאין, ואז יקריב אותו לרצונו ר"ל על מחשבתו, כי רצונו היינו רצון שלו שהיא המחשבה הנקראת רצון, על חטא

כט. כלומר, ואפילו. ל. פירש רש"י: "עולותיכם שאתם מקריבים כליל, טוב לכם שתוסיפו אותם על שלמיכם ותקריבו אותם שלמים ותאכלו הבשר, שהרי אינם מקובלות לפני ולמה תפסידום". לא. ברמב"ן: "כפר הקרבן הזה שיהא דמו תחת דמו, נפש תחת נפש, וראשי אברי הקרבן כנגד ראשי אבריו, והכנות להחיות בהן מורי התורה שיתפללו עליו". לב. ראה באריכות בחי' פסחים עו ע"ב (עמ' ערה) ד"ה ובוה י"ל.

הרצון יביאנו לפני ה' ויתורדה כי זה סמא וסמך ידו על ראש נ תפל"ה, ומיד ולא לתו נמצא שכבר נתקן פ ואחר כך ושחט וזו זריקת הדם יעלה יור ה והפשיט העולה זו אל ה' יזכה על להפשיט גשמיותו לאחד בשליכי הסול נתחי איברי העולד לעלות על ידי זריק אחר כך על ידי הקו שאחר זה והוא זה במחשבתו ובמעשיו ירחץ במים (פסוק ז) והמעשים כמו שכ וק"ל.

והקריבו בני אהרן
 יש לדקדק דהכא בני אהרן שהנ (פסוק ז) ונתנו בני המזבח, אמר כהן ולא על בניו. ואולי

רמי לשלח שוקרים כשכתי למלואים הקדיש הפסח תיזיה זריקה קודם שיבא וזו

לג. ברמב"ן: "והפשיט, כן ינתחו העולה, וכך "ומ"מ ביום ראשון שנ ביום השמיני (להלן ט) תחילת הספר, ולמה ו מועד, אחר וירא כבוד דברי הכל או הם דבר לעריכת האש הייתה

הרצון יביאנו לפני ה', ושם בהביאו יתפלל ויתוודה כי זה סמא דכולא, על כן כתיב וסמך ידו על ראש כי י"ד רא"ש גימטריא תפל"ה, ומיד ולאחר ונרצה לו לכפר עליו, נמצא שכבר נתקן פגימת חטא המחשבה, ואחר כך ושחט וזרקו (פסוק ה) ועל ידי זריקת הדם יעלה יותר, ועל זה כתיב (פסוק ו) והפשיט העולה זה האיש הרוצה לעלות אל ה' יזכה על ידי זריקת דם קרבנו להפשיט גשמיותו ולעלות בהדרגה אחד לאחד בשליכי הסולם העולה אל ה', והיינו נתחי איברי העולה, ומאחר שכבר זכה לעלות על ידי זריקת הדם ונדבק בה', אז אחר כך על ידי הקטרת האיברים גורם מה שאחר זה והוא הורדת השפע לו לעצמו במחשבתו ובמעשיו, וזהו וקרבו וקרעו ירחץ במים (פסוק ט) שהם כלי המחשבה והמעשים כמו שכתב רמב"ן בזה (שם) וק"ל. (תקס"ב) L

(פסוק ו) דסדר עבודה מהופך בקרא דהוה ליה להקדים עריכת האש קודם לשחיטה והפשט וניתוח^ל. ואפשר לי לומר דמרמו לעולה ראשונה, היינו בשמיני למלואים שלא נתנו אש עד שנפל אש משמים (דעה זקנים מבעלי התוס' להלן י ב), והנה אז לא נתכהן פנחס (זבחים קא ע"ב), לכן אמר בני אהרן הכהנים שהם עתה בשעת ציווי כהנים כבר, הם עתידים להקדים הפשט וניתוח וזריקה קודם עריכת האש^ל. אמנם אחר כך כשאמר עריכת האש בעלמא, מרמו לנו שאחד מבני אהרן שאינו עתה כהן אלא מתייחס אחר אהרן הכהן והוא בעצמו אינו כהן, עתיד הוא להתכהן ולערוך העצים, והוא הדין לכל העבודה^ל, אלא באותו יום שהקדימו זריקה להערכת עצים עדיין לא נתכהן פנחס^ל וק"ל. (תק"ס)

וְשָׁחַט אֶת בֶּן הַבְּקָר לִפְנֵי ה' וְהִקְרִיבוּ בְנֵי אֹהֲרֵן הַכֹּהֲנִים. (א ה)

מבאין למדו חז"ל (זבחים לב ע"א) מקבלה ואילך מצות כהונה והשחיטה

כשרה בזר, ובמסכת ברכות (לא ע"ב) אמר רבי אלעזר שמואל מורה הלכה לפני רבו היה וכו', תזנהו שמואל דהוה מהדרי בתר כהן למישחט אמר להו למה לכו לאהדורי בתר כהן שחיטה בזר כשרה, אייתוהו

וְהִקְרִיבוּ בְנֵי אֹהֲרֵן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם. (א ה)

יש לדרק דהכא אמר הכהנים ומוסב על בני אהרן שהם כהנים, ואחר כך אמר (פסוק ז) ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח, אמר כהן דקאי התואר על אהרן ולא על בניו. ואולי י"ל דהנה כתב רמב"ן

רמז לעולה שהקריב בשמיני למלואים וזיתוהו וזריקה קודם עריכת האש

שחיטה כשרה בזר ואין הכהנים שולח דרשנא וע"כ אם הכהנים אינם ראויים מצוה בזר

שער יוסף והוספות

לג. ברמב"ן: "והפשיט, ונתח, ונתנו בני אהרן אש, אין זה הסדר, שהראוי שיערכו הכהנים המערכה ואחרי כן ינתחו העולה, וכך היה סדר המערכה בתמיד". לד. עיין רמב"ן שמות מ' ב'. (שער יוסף). וז"ל: "ומ"מ ביום ראשון של מלואים נדבר למושה משם כל הפרשיות הנאמרות מתחילת ספר ויקרא עד והיו ביום השמיני (להלן ט א)... אבל במדרש חזית (קהלת א יג) מצאתי, והיו ביום השמיני, זה היה ראוי להיות תחילת הספר, ולמה נכתב כאן, אלא שאין מוקדם ומאוחר בתורה, ואם כן יהיה ויקרא אל משה מאהל מועד, אחר וירא כבוד ה' אל כל העם ותצא אש ותאכל על המזבח (להלן ט כג-כד)... ואיני יודע אם זה דברי הכל או הם דברי יחיד, כי על דברי ר' ישמעאל נאמרו שם". לה. כסדרה, כי הקדמת השחיטה לעריכת האש הייתה רק בשמיני למלואים שאז עדיין לא נתכהן. לו. ראה עד"ז באופן אחר בתורת משה עמ' כב ד"ה בני.

היה לו
וא נד
פז על
הכוונה
חטאת
(פסוק
סייעו
ה על
אנו כי
דיבור
כדאים
מה
כדאי
צדיק
להם
כדי
עליהם
ה יהיה
ת זכר
ויהיה
ל פתח
שעשה
העזרה
(פסחים
שיהיה
לרצונו
יון שלו
ל חטא
ותם על
ברמב"ן:
והמנות
היה ד"ה